

Prezident İlham Əliyev Xocalı soyqırımı abidəsini ziyarət edib

XX əsrdə bəşər tarixinə Xocalı soyqırımı kimi daxil olan qanlı faciənin 31-ci ildönümü ilə əlaqədar fevralın 26-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə Bakının Xətai rayonunda ucaldılmış abidəni ziyarət edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev Xocalı soyqırımı abidəsinin önünə əkilil qoydu, faciə qurbanlarının xatirəsini ehtiramla yad etdi.

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva sosial şəbəkələrdəki səhifələrində Xocalı soyqırımı ilə bağlı video paylaşılıb

12:12 PM · Feb 26, 2023 · 961 Views

47 Retweets 3 Quote Tweets 119 Likes

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva rəsmi tviter, instaqram və feysbuk səhifələrində Xocalı soyqırımı ilə bağlı video paylaşılıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, videoda Azərbaycan və ingilis dillərində "Xocalıya ədalət!" ifadəsi yer alıb.

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Xocalı soyqırımı ilə bağlı paylaşım edib

Xocalı soyqırımının günahsız qurbanlarının nurlu xatirəsini ehtiramla yad edirəm. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin.

Mehriban Əliyeva

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva rəsmi instaqram səhifəsində Xocalı soyqırımı ilə bağlı foto paylaşılıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, paylaşılan fotonun üzərində yazılıb:

"Xocalı soyqırımının günahsız qurbanlarının nurlu xatirəsini ehtiramla yad edirəm. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin".

Rusiya dostumuz, müttəfiqimiz və qonşumuz kimi...

Fevralın 27-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Rusiya Federasiyasının xarici işlər naziri Sergey Lavrovu qəbul edib. AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə çıxış edən Prezident İlham Əliyev dedi:

- Hörmətli Sergey Viktoroviç, sizi yenidən görməyə şadam. Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Yaxşı bir əməkdaşdır ki, artıq illər boyu biz sizi qəbul edirik. Bizim nazir də müəmmədli surətdə sizin ölkədə olur. Sizin səfəriniz ötən il fevralın 22-də Moskvada imzalanmış və ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişafında çox əlaqədar və mühüm addım olan müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında bəyannamənin birinci ildönümünə həsr edilmiş. Bu bəyannamə mahiyyət etibarilə bizim münasibətlərimizin ruhunu və xarakterini, əlaqələrimizin formalaşmış məsələ resursunu əks etdirir, gələcək illərdə qarşılıqlı fəaliyyətin yollarını müəyyənləşdirir.

Deməliyəm ki, ötən il münasibətlərimizin çox dinamik xarakteri ilə əlamətdar olub. Prezidentlər səviyyəsində bir neçə görüş olub, həmçinin siz Azərbaycana, həmçinin isə Rusiyaya səfər edib. Ölkələrimizin hökumətlərinin və parlamentlərinin sədrlərinin qarşılıqlı səfərləri olub, digər rəsmi şəxslərin səfərləri də. Bunlar onu göstərir ki, münasibətlərimiz tədricən inkişaf edir, çox mühüm məsələ-

lər həll olunur və düşünürəm ki, biz bu ilə yaxşı təməl ilə qədəm qoyuruq. İlin əvvəlində bizə səfər etməyiniz də bu il qarşılıqlı fəaliyyətimizə xüsusi dinamika verəcək.

Bizi birləşdirən fəaliyyət sahələrini sadalamağa başlasaq, yəqin ki, çox vaxt tələb olunacaq. Bizdə hələlik işlərin o qədər də fəal getmədiyini şahidləyirik. Lakin bu da diqqətimizdən kənar qalmır.

İslam İnkişaf Bankı ilə çox uğurlu və səmərəli əməkdaşlıq həyata keçirilir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 26-da İslam İnkişaf Bankı qrupunun prezidenti Məhəmməd Süleyman Əl-Casiri qəbul edib. AZƏRTAC xəbər verir ki, qəbulda görüşün məntəzəmi

ni bildiren Məhəmməd Süleyman Əl-Casiri paytaxtımızda gördüyü inkişaf proseslərinin onda dərin təəssürat hissi doğurduğunu bildirdi.

Azərbaycan Cənubi Qafqazda sabitliyin təmin olunmasında mühüm rola malikdir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 27-də Rumıniya Parlamentinin Deputatlar Palatasının sədri İon-Marçel Çolakonun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı ölkələrimiz arasında təmasların müntəzəm

xarakter daşımından məmnunluğunu bildirərək, iki ölkənin prezidentlərinin qarşılıqlı səfərlərinin bu istiqamətdə atılmış önəmli addım olduğunu qeyd etdi və Rumıniya Parlamentinin Deputatlar Palatasının Sədrinin ölkəmizə geniş heyətlə səfər etməsini də əlaqələrimizin yüksək səviyyədə olmasının göstəricisi kimi dəyərləndirdi.

Dövlət və hökumət rəsmiləri Xocalı soyqırımını abidəsini ziyarət ediblər

Xocalı faciəsinin 31-ci ildönümü ilə əlaqədar fevralın 26-da Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova, Prezident Administrasiyasının rəhbəri Samir Nuriyev, digər dövlət və hökumət rəsmiləri Xocalı soyqırımını abidəsini ziyarət ediblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlət və hökumət rəsmiləri soyqırım abidəsinin önünə gül dəstələri düzərək, faciə qurbanlarının əziz xatirələrini ehtiramla anıblar.

Azərbaycan Ermənistanına qarşı dövlətlərarası arbitraj prosesi başladı

Fevralın 27-də Azərbaycan Enerji Xartiyası Müqaviləsinə uyğun olaraq Ermənistanla qarşı dövlətlərarası arbitraj prosesini başladı.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, Azərbaycan tərəfi Ermənistanla təqdim edilmiş Arbitraj Bildirşində 1991-ci ildən 2020-ci ilə qədər Ermənistanın ərazilərimizin 30 ilə yaxın qanunsuz işğalı dövründə Azərbaycanın enerji resursları üzərində suveren hüquqlarını pozduğuna görə Ermənistanın təminat və maliyyə kompensasiyası tələb edib.

Vurgulanıb ki, Ermənistan hərbi güc yolu ilə Azərbaycanı Qarabağ bölgəsindəki enerji resurslarından istifadədən məhrum edərək ölkəmizin enerji ehtiyat-

larını öz xeyrinə istismar etməklə, habelə Azərbaycanın öz milli enerji siyasətinə və ətraf mühitlə bağlı öhdəliklərinə uyğun olaraq enerji ehtiyatlarını daha da inkişaf etdirmək imkanından məhrum etməklə Enerji Xartiyası Müqaviləsinin çoxsaylı müddəalarını və beynəlxalq hüququn fundamental prinsiplərini pozub.

Azərbaycanın Enerji Xartiyası Müqaviləsinə uyğun olaraq Ermənistanla qarşı dövlətlərarası iddiasının əsasını Qarabağ bölgəsinin zəngin hidroenergetika ehtiyatlarının Ermənistan tərəfindən qanunsuz istismarı təşkil edir.

Qarabağ bölgəsində Azərbaycanın daxili su ehtiyatlarının 25 faizinin cəmlənməsi buranı su-elektrik enerjisi istehsalı üçün optimal məkana çevirib.

Ermənistanın qeyri-qanuni şəkildə istismar etdiyi hidroenergetika obyektlərinin ən böyüyü Tərtər çayının üzərində inşa edilmiş Sərsəng su anbarında yerləşən Tərtər Su-Elektrik Stansiyasıdır (Tərtər SES). Ermənistan Azərbaycanın suveren ərazilərinə hərbi təcavüzünün tərkib hissəsi kimi, 1994-cü ildə Sərsəng su anbarını və Tərtər SES-i ələ keçirib.

Ermənistan həmçinin işğal zamanı Azərbaycanın suveren ərazisində icazəsiz ön azı 37 əlavə su-elektrik qurğularını tikib.

Tərtər SES-in istehsal etdiyi elektrik enerjisi ilə yanaşı, bu əlavə icazəsiz qurğuların hasilatı açıq şəkildə Ermənistanla "ixrac mənbəyi" kimi müəyyən edilmişdi. Ermənistan Azərbaycana məxsus su-elektrik enerjisi ehtiyatlarını

qeyri-qanuni istismarını asanlaşdırmaq üçün keçmiş işğal olunmuş ərazilərdən Ermənistanın elektrik enerjisinin paylanması üçün "vahid sistem"ni yaratmış, "gündünlük elektrik enerjisi istehsalının həcmi Ermənistan ərazisindən tənəzzimləyib" və bölgənin mövcud qurğularını istismar etmək üçün enerji şirkətlərinə saxta "lisensiyalar" vermişdir. İşğal zamanı Ermənistan eyni zamanda İrəvan İstilik-Elektrik Stansiyasında istifadə məqsədilə Azərbaycanın Tərtər rayonunun Çardaqlı kömür mədəni qanunsuz istismar edib.

Nəhayət, Ermənistan Azərbaycan ərazisində əlavə enerji infrastrukturunu qurmaqla Azərbaycanın hidroenergetika və kömür ehtiyatlarının qeyri-qanuni istismarına şərait yaradıb. Məsələn, Ermənistan

işğal olunmuş ərazilərlə Ermənistan arasında "birbaşa həyat xətti" kimi təsvir edilən və Ermənistanın təhlükəsizliyində "əhəmiyyətli rol" oynayacaq yeni kömür-noqluqat magistralının tikintisini maliyyələşdirib. Ermənistan həmçinin Azərbaycanla Yevlaxı Naxçıvan ilə birləşdirən təbii qaz kəməri kimi mövcud enerji tranzit qurğularını sıradan çıxarıb. Beləliklə, işğal notcasında Naxçıvana qaz təchizatı kəsilib.

Bu arbitraj işinin məqsədi Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış suveren ərazisində Ermənistan tərəfindən enerji ehtiyatlarının 30 ilə yaxın bir dövrdə qeyri-qanuni istismarı və qəsb edilməsinə cavab olaraq haqq-ədalət və Ermənistanın təminat ödəməsinə təminat etməkdir.

Ombudsmanın 2022-ci il üzrə məruzəsi təqdim edilib

"Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) haqqında" Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Qanununun 14-cü maddəsinə uyğun olaraq, ombudsmanın ölkədə insan hüquqlarının qorunması haqqında 2022-ci il üzrə məruzəsi hazırlanıb.

Ombudsman Aparatının Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, il bitdikdən sonra iki aydan gec olmayaraq ombudsman illik məruzəni Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edir və həmin məruzə ilə Milli Məclis qarşısında çıxış edir.

İllik məruzə eyni zamanda Nazirlər Kabinetinə, Konstitusiyaya Məhkəməsinə, Ali Məhkəməyə və baş prokurora göndərilir. İnsan hüquqları üzrə müvəkkilin məruzəsi Konstitusiyaya Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada 2023-cü il fevralın 27-də Azərbaycan Respublikasının Prezi-

dentinə təqdim edilib, müvafiq dövlət qurumlarına göndərilib.

2022-ci il üzrə məruzədə ombudsmanın Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında və ölkəmizin tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə təsbit olunmuş, dövlət və yerli özünüidarə orqanları, vəzifəli şəxsləri tərəfindən pozulan insan hüquqları və azadlıqlarının bərpa edilməsi, insan hüquqları pozuntularının qarşısının alınması sahəsində fəaliyyəti, hüquqi maarifləndirmə və elmi-analitik işin nəticələri, ictimaiyyətlə və vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə əməkdaşlığı, beynəlxalq əlaqələri, həmçinin insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının daha səmərəli təminat edilməsinə yönəlməli təklif və tövsiyələri öz əksini tapıb.

Məruzə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində dinlənildikdən sonra geniş ictimaiyyətin tanış olması üçün mətbuat orqanlarında dərc ediləcək.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova Rumıniya Deputatlar Palatasının Sədri ilə görüşüb

Fevralın 27-də Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova ölkəmizdə səfərdə olan Rumıniya Deputatlar Palatasının Sədri İon-Marçel Çolakonun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumatla görə, qonaqları Azərbaycan parlamentində salamlamaqdan məmnunluğunu bildiren spiker Sahibə Qafarova bu səfərin iki ölkənin parlamentləri arasında əməkdaşlığın inkişafına, dostluq münasibətlərinin daha da möhkəmlənməsinə töhfə verəcəyinə inamını ifadə edib.

Milli Məclisin Sədri ölkələrimiz arasında diplomatik əlaqələrin 1992-ci ildə qurulduğunu xatırladaraq, Rumıniyanın Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyini tanıdığı dünyada ikinci, Avropa İttifaqı ölkələri arasında isə ilk ölkə olduğunu qeyd edib.

Azərbaycan-Rumıniya dostluq münasibətlərinin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsində uğurlu inkişaf etdiyini deyən Sahibə Qafarova ölkələrimiz arasında əlaqələrin inkişafında səfirliklərin uğurlu fəaliyyətini qeyd edib.

Milli Məclisin Sədri vurğulayıb ki, ikitərəfli münasibətlərin inkişafında dövlət başçıları səviyyəsində qarşılıqlı səfərlər və görüşlər müstəsna rol oynayır. O, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Rumıniyaya səfərini, o cümlədən 2022-ci il dekabrın 17-də baş tutmuş sonuncu işgüzar səfərini xüsusi qeyd edib. Spiker həmçinin Rumıniya dövlət başçılarının ölkəmizə səfərlərini, xüsusən cari il fevralın 2-dən 3-dək Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannisin rəsmi səfərini xatırladıb. Sahibə Qafarova diqqətə çatdırıb ki, qarşılıqlı səfərlər ölkələrimiz arasında yüksək səviyyəli fəal siyasət dialoqu mövcud olduğunu göstərir.

Milli Məclisin Sədri bildirib ki, iki ölkə arasında müqavilə-hüquq bazası kifayət qədər zəngindir, həmçinin iqtisadiyyat, enerji sahəsində əlaqələrimiz

yaxşı səviyyədedir. Ticarət dövrüymiz getdikcə artmaqdadır. Bununla yanaşı, müxtəlif sahələr üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün geniş potensial var.

Azərbaycanla Rumıniyanın beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurlu əməkdaşlığından danışan Sahibə Qafarova qeyd edib ki, bu əməkdaşlığın, qarşılıqlı dəstəyin davam etdirilməsi önəmlidir.

İki ölkənin mədəniyyət sahəsindəki əlaqələrini qeyd edən Milli Məclisin Sədri vurğulayıb ki, Heydər Əliyev Fondunun Rumıniyadakı nümayəndəliyinin, bir sıra digər qurumların fəaliyyəti mədəni əlaqələrimizin inkişafına töhfə verir.

Söhbət zamanı Milli Məclisin Sədri Azərbaycanın hələ 1918-ci ildə müsəlman Şərqi qadınlarına səvmə hüququ verən ilk ölkə olduğunu, həmçinin Azərbaycanın müsəlman Şərqi qadınlarının, baletin və teatrın təşəkkül tapdığı ölkə olduğunu diqqətə çatdırıb.

Ölkələrimiz arasındakı münasibətlərdə parlamentlərin özünəməxsus yeri olduğunu deyən Milli Məclisin Sədri bu gün parlamentlərimiz arasında səmərəli əməkdaşlığın qurulmasında məmnunluğunu ifadə edib. O, ötən dövr ərzində parlament sədrləri, dostluq qrupları səviyyəsində baş tutmuş

rin icrasının təmin edildiyini bildirib.

Milli Məclisin Sədri hazırda işğaldan azad olunmuş ərazilərdə bərpa və yenidənqurma işləri, məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına qayıtması prosesi, barədə məlumat verib. Spiker Azərbaycanın beynəlxalq hüququn 5 əsas prinsipi əsasında iki ölkə arasında sülh sazişinin imzalanmasını təklif etdiyini, lakin Ermənistanın danışıqlarda destruktiv mövqə tutduğunu diqqətə çatdırıb.

Azərbaycana rəsmi səfərə dəvətə görə təşəkkürünü bildiren Rumıniya Deputatlar Palatasının Sədri İon-Marçel Çolako qeyd edib ki, ölkələrimiz arasında sıx əlaqələr mövcuddur və Azərbaycan Cənubi Qafqazda Rumıniyanın strateji tərəfdaşdır.

Bu gün Prezident İlham Əliyevlə görüşü barədə təəssüratlarını bölüşən Deputatlar Palatasının Sədri diqqətə çatdırıb ki, əgər o, Azərbaycanda yaşasaydı, Prezident İlham Əliyevin ən böyük dəstəkçilərindən olardı.

İon-Marçel Çolako iki ölkə arasında parlamentlərarası əlaqələrin inkişafı, bu sahədə dostluq qruplarının rolu, Rumıniya ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində həyata keçirilən birgə layihələrin Avropanın enerji təhlükəsizliyinə töhfəsi barədə fikirlərini bölüşüb.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova ölkəmiz, prezidentimiz və xalqımız haqqında dediyi sözlərə görə İon-Marçel Çolakoya təşəkkürünü bildirib.

Söhbət zamanı hər iki parlament sədri beynəlxalq təşkilatlardakı nümayəndə heyətləri arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıblar.

Görüşdə Milli Məclisin komitə sədri Musa Quliyev, Azərbaycan-Rumıniya parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri Azay Quliyev, qrupun üzvü Ağalar Vəliyev, Milli Məclis Aparatının rəhbəri Fərid Hacıyev, hər iki ölkənin səfirləri Hüseyn Nəcəfov, Vasile Soare və digər rəsmi şəxslər iştirak ediblər.

"Azərbaycan"

Rumıniya Parlamentinin Deputatlar Palatasının Sədri Azərbaycana rəsmi səfərə gəlib

Rumıniya Parlamentinin Deputatlar Palatasının Sədri İon-Marçel Çolako fevralın 26-da Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfərə gəlib.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumatla görə, hər iki ölkənin dövlət bayraqlarının dalğalandığı Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda qonağı Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədr müavini Adil Əliyev, Azərbaycan Rumıniyadakı səfəri Hüseyn Nəcəfov, Azərbaycan-Rumıniya parlamentlərarası rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

seyr Nəcəfov, Azərbaycan-Rumıniya parlamentlərarası rəsmi şəxslər qarşılayıblar. əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri Azay Quliyev və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

"Azərbaycan"

Rumıniyalı parlamentarilər Ulu Öndərin məzarını və Şəhidlər xiyabanını ziyarət ediblər

Azərbaycanda səfərdə olan Rumıniya Parlamentinin Deputatlar Palatasının Sədri İon-Marçel Çolakonun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti fevralın 27-də Fəxri xiyabanı və Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumatla görə, nümayəndə heyəti əvvəlcə Fəxri xiyabana gələrək xalqımızın Ümummilli Lideri, müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin xatirəsini dərin ehtiramla yad edib, məzarı önünə əkilmiş qay, tər güllər düzüblər.

Nümayəndə heyəti həmçinin Şəhidlər xiyabanını ziyarət edərək, ölkəmizin azadlığı və suverenliyi uğrunda mübarizədə canlarından keçmiş qəhrəman Vətən övladlarının xatirəsini hörmətlə anıb, məzarları üzərinə tər çiçəklər düzüb, "Əbədi məşəl" abidəsini ziyarət ediblər.

Ziyarət zamanı nümayəndə heyətinin Milli Məclis Sədri İon-Marçel Çolakonun müavini Adil Əliyev, Rumıniya ilə parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri Azay Quliyev və digər rəsmi şəxslər müşayiət ediblər.

"Azərbaycan"

Meksikalı parlamentarilər Şuşa şəhərində olublar

Ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Meksika parlamentinin Deputatlar Palatasının Meksika-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun sədri Alberto Viyya Viyyeqasın başçılıq etdiyi parlament nümayəndə heyəti fevralın 27-də Şuşa şəhərində olub.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumatla görə, Şuşada qonaqlara Şuşa şəhərinin tarixi, işğal dövründəki vəziyyəti və bu gün Şuşada Prezident İlham Əliyevin və Birinci vitseprezident Mehriban xanım Əliyevanın birbaşa nəzarəti altında aparılan quruculuq işləri, şəhərdəki tarixi abidələrin bərpası haqqında məlumat verilib.

Səfər çərçivəsində qonaqlar Yuxarı Gövhər ağa, Aşağı Gövhər ağa məscidləri və digər abidələrə tamış olublar, Şuşanın Qala divarlarını seyr ediblər, Şəhər meydanına baş çəkiblər. Onlara Şəhər meydanı, orada qoyulmuş Azərbaycanın görkəmli mədəniyyət xadimləri Xurşidbanu Natəvanın, Bülbülün, Üzeyir bəy Hacıbəylinin heykəllərinin işğal dövründə ermənilər tərəfindən güllələnməsi barədə məlumat verilib.

Sonra qonaqlar Cıdır düzündə olublar. Bildirilib ki, bu gün Cıdır düzündə işğaldan əvvəl olduğu kimi, möhtəşəm tədbirlərin keçirildiyi məkana çevrilib.

"Azərbaycan"

Baş prokuror ölkəmizdə işgüzar səfərdə olan Litvanın Xüsusi İstintaq Xidmətinin rəhbəri ilə görüşüb

Fevralın 27-də baş prokuror Kamran Əliyev ölkəmizdə işgüzar səfərdə olan Litvanın Xüsusi İstintaq Xidmətinin rəhbəri Jidrunas Bartkusun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, görüşdə Avropa İttifaqının cinayət yolu ilə öldürülmüş omlakların bərpası sahəsində həyata keçirilən tvininq layihəsinin icrası və qarşıda duran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Nümayəndə heyətinə prokurorluq orqanlarında aparılan genişmiqyaslı islahatlar çərçivəsində Prezident İlham Əliyevin 2022-ci ilin 3 mart tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş elektron prokurorluq informasiya sisteminin fəaliyyəti barədə məlumat verilib. Mütərəqqi informasiya texnologiyalarının tətbiqi edildiyi və hazırda test rejimində fəaliyyət göstərən EPİS platforması qonaqların marağına səbəb olub.

Zəfərdə də, kədərdə də birlikdəyik

Türkiyə-Azərbaycan əbədi birliyinin gücü sarsılmazdır

Bir millət, iki dövlət olan Türkiyə-Azərbaycan birliyi bu gün tarixindəki ən yüksək zirvəyə qalxıb. Prezident İlham Əliyevin ifadə etdiyi kimi, "Türkiyə-Azərbaycan artıq bir yumruqdur, bir ürokdir, bir candır" və dünya ölkələri arasında birbirinə bu qədər candan kömək edən, arxa-dayaq duran ikinci bir örnək, nümunə yoxdur.

Azərbaycanın çətin sınaqlarla üz-üzə olduğu Vətən müharibəsində qardaş ölkə Türkiyənin mənəvi, siyasi dəstəyini hiss etməyimiz, "Azərbaycan yalnız deyil, Türkiyə Azərbaycanın yanındadır", - deyərək dünyaya verdiyi xəbərdarlıq mesajını duymağımız bizə əlavə güc, ruh verdi.

Eləcə də Azərbaycan xos günlərində olduğu kimi, dar məqamlarında da qardaş Türkiyənin yanındadır, ona hər cür dayaq, dəstəkdir və bütün çətinliklərə qarşı onunla birgə mübarizə aparır.

Azərbaycan faciənin ilk günündən qardaş Türkiyənin yanındadır

"Kahramanmaraşda baş vermiş və qardaş Türkiyənin bir çox yerlərində hiss edilmiş güclü zəlzələ nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı və dağıntılar barədə xəbər bizi olduqca kədərləndirdi...", - deyərək Prezident İlham Əliyev fevralın 6-da baş verən dəhşətli zəlzələ ilə bağlı qardaş Türkiyənin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla başsağlığı mükəmməl ümumlandı. Fevralın 8-də Türkiyənin ölkəmizdəki səfirliyinə yollanaraq başsağlığı verən dövlət başçısı səfir Cahit Bağcı ilə söhbətində bir daha vurğuladı ki, bütün Azərbaycan xalqı bu gün qardaş türk xalqının yanındadır.

Fevralın 25-də Türkiyəyə yollanaraq İstanbulda qardaş ölkənin rəhbəri Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşən Prezident İlham Əliyev baş vermiş zəlzələ nəticə-

sində həlak olanların ailələrinə, yaxınlarına, Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan və qardaş Türkiyə xalqına öz adından və Azərbaycan xalqı adından bir daha dərin hüznü başsağlığı verdi, xəbərinin yanında olduqlarını bildirdi. Azərbaycanın və Türkiyənin həm sevincli, həm də kədərli günlərdə daim bir-birinin yanında olduqlarını bildirdən Prezident İlham Əli-

yev ölkəmizin bu faciənin ilk günündən qardaş Türkiyənin yanında olduğunu qeyd etdi, zəlzələnin nəticələrinin aradan qaldırılması üçün ölkəmizin humanitar yardımları bundan sonra da davam etdirəcəyini diqqətə çatdırdı.

"Biz tək bu gün deyil, öləndək birlikdə olacağıq"

Sözündən görünür ki, Azərbaycanın ilk gündən nüməyş etdiyi dəstək və həmrəyliyə görə dövlət baş-

çısı İlham Əliyevə dərin minnətdarlığını bildirdən Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycanın göndərdiyi humanitar yardımları yüksək qiymətləndirdi. Türkiyə Prezidenti Azərbaycanlı xilasedicilərinin və hökumətlərinin zəlzələ bölgəsində öz fəaliyyətlərini böyük cəsarətlə və özmlə davam etdirdiklərini, insanları xilas üçün fədakarlıqla çalışdıqlarını bildirdi.

Xatırladaq ki, fevralın 9-da zəlzələ bölgəsinə səfər edən Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Qaziantep Hava Limanında humanitar

yardım gətirən Heydər Əliyev Fondunun əməkdaşları ilə görüşmüş, "İlham qardaşına, Mehriban bacımına öz adından, millətim adından çox təşəkkür edirəm!" söyləyərək onu da vurğulamışdı ki, "Biz tək bu gün deyil, öləndək birlikdə olacağıq. Bir millət, iki dövlət olaraq yola davam edəcəyik!"

Azərbaycanın humanitar yardımları davam edir

Fevralın 6-da baş verən təbii fəlakətin fəsadlarının aradan qaldırılması üçün

Türkiyəyə ilk beynəlxalq yardım Azərbaycan göndərilib. Xeyli dağntılara və insan itkisinə səbəb olan zəlzələnin fəsadlarının aradan qaldırılmasına kömək etmək üçün ilk gündən etibarən Azərbaycan qardaş ölkənin yanında, onunla çiyin-çiyinədir. Bu faciədən dərindən sarsılan Azərbaycan xalqının hər bir üzvü, ölkənin ən ali şəxslərindən tutmuş sıradan vətəndaşlarına qədər hər kəs, tutduğu vəzifədən, mövqedən asılı olmayaraq türkiyəli bacı-qardaşlarımızı kömək etmək üçün səfərbər olub, candıldən yardımlar etməyə başlayıb.

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, təbii fəlakətin nəticələrinin aradan qaldırılması məqsədilə qardaş Türkiyənin zəlzələ bölgəsinə dərhal yardım göstərilməsi ilə bağlı təxirəsalınmaz tədbirlər həyata keçirilib.

Xarici İşlər Nazirliyinin məlumatına əsasən, Azərbaycan baş vermiş dəhşətli zəlzələ ilə əlaqədar 21 fevral tarixində qardaş ölkəyə zəruri ləvazimatlarla yanaşı, 24 milyon 9 yüz min manat maddi yardım edib. Bu məbləğdə hökumət, dövlət qurumları, hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən birbaşa maddi yardım öz öksini tapıb. Azərbaycanın qardaş ölkəyə humanitar yardımları davam edir.

Dost, qardaş, həm də rəsmən müttəfiq ölkələr Azərbaycan və Türkiyənin sarsılmaz birliyinə nümunə olaraq gətirdiyimiz bu bir neçə fakt da göstərir ki, iki qardaş ölkə kəndini də, sevincini də, qalibiyyətini də birgə yaşayır. Bütün çətinliklərə də sarsılmaz birliklərinin gücü ilə qalib gəlirlər.

Yasəmən MUSAJEVA,
"Azərbaycan"

Ərdoğanın növbəti seçkidə qələbəsi birmənalıdır

Türkiyə hakimiyyəti yüksək idarəçilik təcrübəsinə malikdir

Türkiyədə qarşıda prezident seçkiləri gəlir. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan sədr olduğu Ədalət və İnkişaf Partiyasının yanvar ayında Türkiyə Böyük Millət Məclisində keçirilən qrup toplantısında seçkilərin bu il mayın 14-də keçiriləcəyini bildirmişdi. Fevral ayının 6-da baş vermiş zəlzələdən sonra seçkilərin təxirə salınacağı ilə bağlı fikirlər səslənsə də, Türkiyə Prezident Administrasiyasının Kommunikasiya İdarəsinin rəisi Fəxrəddin Altun hazırda seçkilərin təxirə salınması məsələsinin gündəmdə olmadığını vurğulamışdı.

Qeyd edək ki, Rəcəb Tayyib Ərdoğan prezident seçkilərinə Ədalət və İnkişaf Partiyası (AKP) ilə Milliyyətçi Hərəkat Partiyasının (MHP) birləşdiyi "Cümhuriyyət"nin namizədi kimi qatılacaq. Lakin müxalif "Millət İttifaqı"nın namizədinin adı hələ açıqlanmayıb.

Türkiyə söz sahibi olan dövlətə çevrilib

Milli Məclisin deputatı Elşad Mirbəşiroğlu qəzetimizə açıqlamasında bildirib ki, Rəcəb Tayyib Ərdoğanın hakimiyyəti dövründə Türkiyə iqtisadiyyatı əhəmiyyətli dərəcədə inkişaf edib, sonayesi ən müxtəlif sahələr üzrə müasir dünyanın qabaqcıl sənayelərindən birinə çevrilib: "Sənaye istehsalının diversifikasiyası hər zaman Ərdoğan iqtidarının diqqət mərkəzində olub. Müvafiq olaraq, Türkiyə özünün güclü iqtisadiyyatına söykənərək qüdrətli ordu quruculuğunu həyata keçirməyi bacarıb. Beynəlxalq münasibətlər, xarici siyasət sahəsində də Türkiyə kifayət qədər söz sahibi olan dövlətdir. Ərdoğanın hakimiyyəti dövründə Türkiyə ilk dəfə olaraq müstəqil xarici siyasət yürütmək iqtidarında olduğunu nümayiş etdirdi. Etiraf etmək lazımdır ki, son onilliyə qədər Türkiyənin daxili və xarici siyasətini xarici müdaxilələrin təsiri var idi".

Deputat xatırladı ki, Türkiyədə Ərdoğanın təşəbbüsü ilə parlament respublikadan prezidentli respublika keçid məqsədilə referendum keçirilib, beləliklə, buna keçid baş tutub. Bu keçidin Avropada çox ciddi narahatlıq və qıyıcı doğurduğunu deyən deputat bildirib ki, bununla Türkiyəyə qarşı sətərsənkiyalər təbii olunmağa başlayıb və ya olunacaqdır. Çünki prezidentli respublika daha monolit hakimiyyətin formalaşdırılmasına və həyata keçirilməsinə təmin edirdi. Parlamentli respublika dövründə olduğu kimi, Avropa Türkiyənin daxili və xarici işlərinə qarışmaq imkanından artıq məhrum olurdu. "Ərdoğan belə müdaxilələrin hamısını qarşısını aldı. Türkiyə hazırda tam müstəqil, öz maraqları daxilində siyasət yürüdükdür. Müasir dünyanın siyasi mənzərəsinin formalaşmasına, proseslərin inkişafına birbaşa real təsirir mövcuddur. Bu isə Qərbdə həzm olunmur. Bu baxımdan Qərbdə Ərdoğanın seçkilərdə uduzması üçün öləndən gələni edəcəkdir".

Elşad Mirbəşiroğlu deyib ki, Türkiyə iqtisadiyyatındakı hazırkı durğunluq Qərbin təsir alətlərinin təbii nəticəsidir. Onun sözlərinə görə, dollarla lirə arasında kəskin fərqi yaranması ölkə iqtisadiyyatına mənfi təsir göstərir. Bu seçkilərdə Ərdoğanın müasir tarixində heç bir seçkilər geosiyasi proseslərin predmetinə çevrilməyib.

E.Mirbəşiroğlu bildirib ki, bu gün Türkiyənin Rusiya ilə əlaqələrini davam etdirməsinə, iqtisadi əməkdaşlığını daha da genişləndirməsinə Qərbdə qəbul etmir və düşünür ki, Ərdoğan uduzacaqsa, Rusiyaya fərqli münasibət bəsləyəcək siyasi qüvvələr hakimiyyətə gələ bilər. Bu da təbii ki, Qərbin maraqlarına cavab verəcək.

O qeyd edib ki, kənar dairələr də Türkiyədəki seçkilərə müdaxilə edərək Ərdoğanın uduzması üçün cəhdlər göstərəcəkdir: "Reallıq odur ki, Ərdoğan Türkiyənin müasir tarixində heç bir siyasi liderin oynamadığı qədər mühüm rol oynayır. Tür-

kiyə Ordusu dünyanın ən güclü ordularından biri olub, həm də yerləşdiyi regionda ümumi vəziyyətə təsiretmə imkanları genişləndirib".

AKP-MHP cütüylü bütün şanslara malikdir

Deputat hesab edir ki, Türkiyə cəmiyyəti Ərdoğanın kənar münasibətləri daha obyektiv qiymətləndirəcək. Bundan sonra da Türkiyənin tam müstəqil, öz milli maraqlarına uyğun siyasət yürütməsinə, yəni Ərdoğanın səs verəcəklər. Nəzərə almaq lazımdır ki, 2023-cü ildə həm də Türkiyə Cümhuriyyətinin 100 illiyi qeyd olunacaq. Bu il Türkiyə cəmiyyəti üçün milli kimlik məsələsi aktualıq kəsb edəcək. Türk xalqının tarixi, mədəni dəyərlərinin ən fəal dəstəkləyicisi rolunda Ərdoğan və onun komandası çıxış etməkdədir. Bu amil də seçkilərdə təsirli rol oynayacaq. Türkiyə cəmiyyəti üçün millətçilik elementləri çox vacibdir. AKP-MHP cütüylü prezident, həm də parlament seçkilərində qələbə qazanmaq üçün bütün şanslara malikdir. Ərdoğanın növbəti seçki qələbəsi barədə birmənalı olaraq proqnoz vermək mümkündür.

Elşad Mirbəşiroğlu bildirib ki, 6 fevralda baş vermiş dağıdıcı zəlzələnin fəsadlarının aradan qaldırılması istiqamətində Ərdoğan iqtidarı olduqca operativ fəaliyyət göstərir. "Bu, 1939-cu ildən sonra Türkiyədə dağıdıcı miqyasına görə baş vermiş ilk böyük zəlzələ idi. Əgər zəlzələnin miqyasından çıxış etmiş olsaq, gərək ki, Türkiyə hakimiyyəti yüksək idarəçilik təcrübəsinə malikdir. Bu gücdə zəlzələnin nəticələrinin aradan qaldırılması, sözün əsl mənasında, böyük iradə, iqtisadi potensial tələb edir. Hesab edirik ki, qardaş Türkiyə bu tarixi sınaqdan da üzünə çıxacaq. Təbii ki, 45 minə yaxın insanın həyatını itirməsi hamının ürəyini ağrıdır, bu, böyük faciədir. Amma Türkiyə dövləti, xalqı növbəti dəfə nüməyş etdirdi ki, onun iradəsinə, özmini heç nə sındıra bilməz".

Deputat deyib ki, Qərbdə Ərdoğanın təşəbbüsü ilə parlament respublikadan prezidentli respublika keçid məqsədilə referendum keçirilib, beləliklə, buna keçid baş tutub. Bu keçidin Avropada çox ciddi narahatlıq və qıyıcı doğurduğunu deyən deputat bildirib ki, bununla Türkiyəyə qarşı sətərsənkiyalər təbii olunmağa başlayıb və ya olunacaqdır. Çünki prezidentli respublika daha monolit hakimiyyətin formalaşdırılmasına və həyata keçirilməsinə təmin edirdi. Parlamentli respublika dövründə olduğu kimi, Avropa Türkiyənin daxili və xarici işlərinə qarışmaq imkanından artıq məhrum olurdu. "Ərdoğan belə müdaxilələrin hamısını qarşısını aldı. Türkiyə hazırda tam müstəqil, öz maraqları daxilində siyasət yürüdükdür. Müasir dünyanın siyasi mənzərəsinin formalaşmasına, proseslərin inkişafına birbaşa real təsirir mövcuddur. Bu isə Qərbdə həzm olunmur. Bu baxımdan Qərbdə Ərdoğanın seçkilərdə uduzması üçün öləndən gələni edəcəkdir".

Elşad Mirbəşiroğlu deyib ki, Türkiyə iqtisadiyyatındakı hazırkı durğunluq Qərbin təsir alətlərinin təbii nəticəsidir. Onun sözlərinə görə, dollarla lirə arasında kəskin fərqi yaranması ölkə iqtisadiyyatına mənfi təsir göstərir. Bu seçkilərdə Ərdoğanın müasir tarixində heç bir seçkilər geosiyasi proseslərin predmetinə çevrilməyib.

E.Mirbəşiroğlu bildirib ki, bu gün Türkiyənin Rusiya ilə əlaqələrini davam etdirməsinə, iqtisadi əməkdaşlığını daha da genişləndirməsinə Qərbdə qəbul etmir və düşünür ki, Ərdoğan uduzacaqsa, Rusiyaya fərqli münasibət bəsləyəcək siyasi qüvvələr hakimiyyətə gələ bilər. Bu da təbii ki, Qərbin maraqlarına cavab verəcək.

O qeyd edib ki, kənar dairələr də Türkiyədəki seçkilərə müdaxilə edərək Ərdoğanın uduzması üçün cəhdlər göstərəcəkdir: "Reallıq odur ki, Ərdoğan Türkiyənin müasir tarixində heç bir siyasi liderin oynamadığı qədər mühüm rol oynayır. Tür-

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

İslam İnkişaf Bankı indiyədək Azərbaycan iqtisadiyyatına 1 milyard dollaradək investisiya yatırılıb

Ölkəmizdə səfərdə olan İslam İnkişaf Bankı (İİB) qrupunun prezidenti Məhəmməd Süleyman Əl-Casirin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti fevralın 27-də Fəxrət xiyabanda xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin xatirəsini ehtiramla anıb, abidəsi önünə öklil qoyub.

Şahidlər xiyabanına gələn nümayəndə heyəti Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canlarından keçmiş qəhrəman Vətən övladlarının xatirəsini yad edərək, "Əbədi məşəl" abidəsinin önünə öklil qoyub.

Iqtisadiyyat Nazirliyindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, səfər çərçivəsində İslam İnkişaf Bankı qrupu-

nun prezidenti Məhəmməd Süleyman Əl-Casir Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbrayılva görüşüb. İqtisadiyyat naziri Azərbaycanın İslam İnkişaf Bankı, həmçinin İİB qrupuna daxil olan institut-

larla əlaqələrə önəm verdiyini, bankın özəl sektorun inkişafı istiqamətində ölkəmizə göstərdiyi dəstəyin yüksək qiymətləndirildiyini vurğulayıb. Qeyd olunub ki, İİB tərəfindən indiyədək Azərbaycan iqtisadiyyatı-

na 18 layihə çərçivəsində 1 milyard ABŞ dollarına yaxın investisiya yatırılıb. Nazir Azərbaycanın İİB ilə əlaqələrinin genişləndirilməsi maraqlı olduğunu, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin bərpası sahəsində əmək-

daşlıq imkanlarını diqqətə çatdırıb, bu orazilərdə dayanıqlı infrastruktur şəbəkəsinin qurulması ilə bağlı layihələrin dəstəklənməsinin önəmli olduğunu bildirdi. Görüşdə Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi, Sahibkarlığın İnkişafı Fondu (SİF) və "Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti" ASC ilə tərəfdaşlıq, KOB İnvestisiya Fonduna bankın vəsaitlərinin cəlb edilməsi, rəqəmsal iqtisadiyyatın və Dördüncü Sənaye İnqilabı texnologiyalarının tətbiqi ilə Azərbaycanın və regionun inkişafına yönəlməli layihələrdə İİB ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanları müzakirə olunub və təkliflər səsləndirilib.

İslam İnkişaf Bankı qrupunun prezidenti Məhəmməd Süleyman Əl-Casir ölkəmizdə aparılan iqtisadi islahatların İİB tərəfindən dəstəkləndiyini vurğulayıb, əlaqələrin inkişafı istiqamətlərinə dair fikirlərini bölüşüb. Məhəmməd Süleyman Əl-Casir İİB-in bundan sonra da Azərbaycanla həyata keçirilən layihələrdə fəal iştirak edəcəyini diqqətə çatdırıb.

Tərəflər iqtisadiyyat və maliyyə sahələrində tərəfdaşlığın möhkəmləndirilməsi, prioritet sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi və qarşılıqlı maraqlı doğuran digər məsələlər barədə müzakirələr aparıblar.

Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının və digər idarəetmə qurumlarının rəhbərləri tərəfindən 2023-cü ilin mart ayında şəhər və rayonlarda keçiriləcək vətəndaşların qəbulu cədvəli

S/n	Qəbulun keçirildiyi şəhər, rayon	Əhatə olunan şəhər və rayonlar	Qəbulu keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı və idarəetmə qurumu	Qəbulun keçirildiyi gün
1.	Göyçay	Göyçay, Ağdaş, Kürdəmir, Ucar, Zərdab	Rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev	02
2.	Şəmkir	Şəmkir, Gədəbəy, Tovuz, Ağstafa, Qazax	Energetika naziri Pərviz Şahbazov	03
3.	Biləsuvar	Biləsuvar, Cəlilabad, Cəbrayıl	Gənclər və idman naziri Fərid Qayıbov	09
4.	Şamaxı	Şamaxı, Qobustan	Kənd təsərrüfatı naziri İnam Kərimov	09
5.	Quba	Quba, Qusar, Xaçmaz, Şabran, Siyazan	Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin rəisi Arzu Rəhimov	09
6.	Oğuz	Oğuz, Qəbələ, Ağdaş	Ədliyyə naziri Fikrət Məmmədov	10
7.	Salyan	Salyan, Neftçala	Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova	10
8.	Neftçala	Neftçala, Salyan	Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Şahin Bağirov	10
9.	Tovuz	Tovuz, Ağstafa, Qazax	Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev	10
10.	Xızı	Xızı, Siyazan	Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı ASC-nin sədri Zaur Mikayılov	10
11.	Hacıqabul	Hacıqabul, Şirvan	"Azərişiq" ASC-nin sədri Vüqar Əhmədov	10
12.	Sabirabad	Sabirabad, Saatlı, İmişli	"Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin baş direktoru Ruslan Əliyev	13
13.	İsmayıllı	İsmayıllı, Qobustan, Şamaxı, Qəbələ, Oğuz	Baş prokuror Kamran Əliyev	15
14.	Masallı	Masallı, Yardımlı	Ekologiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayev	15
15.	Sumqayıt	Sumqayıt, Qubadlı	İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin sədri Zaur Əliyev	15
16.	Şəmkir	Şəmkir, Gədəbəy, Daşkəsən, Tovuz, Ağstafa, Qazax	Daxili işlər naziri Vilayət Eyvazov	16
17.	Bərdə	Bərdə, Ağdam, Ağcabədi, Füzuli, Tərtər, Laçın	Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin sədri Qoşqar Təhməzli	16
18.	Salyan	Salyan, Neftçala	Fövqəladə hallar naziri Kəmaləddin Heydərrov	17
19.	Füzuli (Horadiz şəhəri)	Füzuli, Beyləqan, Xocavənd, Cəbrayıl (Cocuq Mərcanlı)	Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Rövşən Rzayev	17
20.	Göyçay	Göyçay, Ağdaş	"Azərsu" ASC-nin sədrinin səlahiyyətlərini icra edən Köçərlı Həsənov	17
21.	Salyan	Salyan, Neftçala	Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin sədri Saleh Məmmədov	27
22.	Ağcabədi	Ağcabədi, Ağdam, Tərtər, Füzuli, Laçın, Cəbrayıl (Cocuq Mərcanlı)	Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı	29
23.	Göygöl	Göygöl, Gəncə, Naftalan, Daşkəsən, Goranboy, Samux, Kəlbəcər, Xocalı	Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev	30
24.	Sabirabad	Sabirabad, Saatlı	İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov	30
25.	Naftalan	Naftalan, Goranboy, Xocalı	"Azərtiliktəchizat" ASC-nin sədrinin vəzifəsini müvəqqəti icra edən İlham Mirzəliyev	30
26.	Şabran	Şabran, Siyazan	Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev	31
27.	Biləsuvar	Biləsuvar, Salyan, Neftçala, Cəbrayıl	Mədəniyyət naziri vəzifəsini müvəqqəti icra edən Adil Kərimli	31

Vətəndaşların qəbulu müəyyən edilmiş günlərdə saat 10:00-da başlayır.

"AzerGold" QSC və Özbəkistanın Dağ-mədən İşi və Geologiya Nazirliyi arasında anlaşma memorandumu imzalanıb

24 fevral 2023-cü il tarixdə Özbəkistan Respublikasının paytaxtı Daşkənd şəhərində Özbəkistanın İnterinvest, Sənaye və Ticarət Nazirliyinin və Azərbaycanın İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi, İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyinin (AZPROMO) təşkilatçılığı ilə keçirilən Birinci Özbəkistan-Azərbaycan Regionalarası Forumu çərçivəsində "AzerGold" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (QSC) və Özbəkistanın Dağ-mədən İşi və Geologiya Nazirliyi arasında əməkdaşlığa dair Anlaşma və Razılaşma Memorandumu imzalanıb.

Özbəkistan ərazisində geoloji kəşfiyyat işlərinin aparılması və aşkar edilmiş qızıl yataqlarının işlənməsi sahəsində birgə əməkdaşlığın qurulması niyyətini ehtiva edən sənədi "AzerGold" QSC-nin İdarə Heyətinin sədri Zakir İbrahimov və Özbəkistanın dağ-mədən işi və geologiya nazirinin müavini Azam Kadirxocayev imzalayıblar.

Qurumun Mətbuat xidmətinin məlumatına görə, memorandumu əsasında, "AzerGold" QSC tərəfindən Özbəkistanda nəcib metal filizi təzahür sahələri barədə mövcud geoloji məlumatların öyrənilməsi, qızıl yataqlarının tədqiqi və işlənməsi ilə bağlı fəaliyyətə təcrübəli mütəxəssislərin cəlb edilməsi, qarşılıqlı texniki dəstəyin göstərilməsi, layihələrin icrası ilə bağlı konkret təkliflərin hazırlanması nəzərdə tutulub.

Qeyd edək ki, iki ölkə arasında dağ-mədən və geologiya

sahəsində birgə əməkdaşlıq imkanlarının dəyərləndirilməsi məqsədilə daha əvvəl nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərləri həyata keçirilərək institusional məsələlər ötrafında müzakirələr aparılıb. Belə ki, "AzerGold" QSC-nin nümayəndə heyətinin 20-22 iyun 2022-ci il tarixlərdə Özbəkistan-Azərbaycan Biznes Forumu, 2-4 noyabr 2022-ci il tarixlərdə 16-cı Beynəlxalq Mədən, Metallurjiya və Metal Emalı üzrə Sərgi, 13-14 dekabr 2022-ci il tarixlərdə "Özbəkistanın və Mərkəzi Asiyanın dağ-mədən sənayesi" adlı beynəlxalq konqres çərçivəsində Özbəkistanın paytaxtı Daşkənd şəhərinə səfərləri, Özbəkistanın Baş nazirinin müavini Cəmiş Xocayevin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətinin 23-24 dekabr 2022-ci il tarixlərdə Bakı şəhərinə səfəri çərçivəsində tərəflərin müvafiq sahələrin təmsil edən qurumları arasında sərəməli görüşlər keçirilib. Müzakirələr zamanı olvan və qara metal filizi yataqlarının kəşfiyyatı və hasilatı sahəsində

əməkdaşlıq perspektivləri, innovasiya və müasir texnologiyalar, kədr hazırlığı və ixtisas artırma istiqamətləri üzrə təcrübə mübadiləsinin aparılması nəzərdə keçirilib, əməkdaşlığın ilkin istiqamətləri ilə bağlı razılıq əldə edilib. Tərəflər dünyanın ən böyük qızıl hasilatçılarından olan, bu sahədə zəngin təcrübəyə malik Özbəkistan Respublikası ilə dağ-mədən və geologiya sahəsində qabaqcıl texnologiyaları tətbiq edən "AzerGold" QSC arasında hər iki ölkə ərazisində ortaq layihələrin icrası istiqamətində qarşılıqlı faydalı işbirliyinin yaradılacağına əminliklərini ifadə ediblər. Bu məqsədlə tərəflər ilkin mərhələdə anlaşma memorandumunda nəzərdə tutulan əməkdaşlıq istiqamətləri üzrə Özbəkistan ərazisində, gələcəkdə isə ölkəmizdə birgə geoloji proqramlar çərçivəsində kəşfiyyat-axtarış işlərinin aparılması, perspektivli yataqların öyrənilməsi və işlənməsi ilə bağlı tərəfdaşlıq münasibətlərinin yaradılmasını müsbət qiymətləndiriblər.

Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə ABŞ-yə səfərə gedib

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə fevralın 27-də Amerika Birləşmiş Ştatlarına səfərə gedib.

QMİ-nin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, Şeyxülislam Allahşükür Paşazadənin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti İsa Məsih Sonuncu Gün Müqəddəsləri kilsəsinin və Stirlinq Fondunun dəvəti ilə fevralın 28-dən martın 4-dək ABŞ-nin Yuta Ştatının paytaxtı Salt-Leyk-Sitidə səfərdə olacaq.

Səfər proqramında Yuta Senatının prezidenti Stüart Adams, Yuta ştatının vitse-qubernatoru Dieder Henderson, İsa Məsih Sonuncu Gün Müqəddəsləri kilsəsinin rəhbərləri, G20 Dirlərərası Forum qrupu, habelə Xədicə Məscidində müsəlman İcması, Kol Ami sinaqoqunda Yəhudi İcması və Azərbaycan diasporunun üzvləri ilə görüşlər nəzərdə tutulub.

Səfər çərçivəsində nümayəndə heyətinin üzvləri Brigham Young Universitetini ziyarət edəcək, burada müəllim heyəti və "Ekspertimental Dirlərərası Dialoq" auditoriyasının tələbələri qarşısında mühazirə ilə çıxış edəcəklər. Həmçinin Yuta Beynəlxalq Hüquq və Dini Araşdırmalar Mərkəzində, Yuta Ştatı Dünya Ticarət Mərkəzində, Yuta Ştatının Katolik Konfrans Mərkəzində, İsa Məsih Sonuncu Gün Müqəddəsləri kilsəsinin Humanitar Mərkəzində də görüşlər olacaq.

Azərbaycan nümayəndə heyətinin tərkibində Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin icraçı direktoru Rəvan Həsənov, Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Sahib Nağıyev, Azərbaycanlı Dağ yəhudiləri icmasının başçısı Milix Yevdayev, Alban-Udi xristian dini icmasının sədri Robert Mobili, Azərbaycandakı Katolik icmasının rəhbəri Yepiskop Vladimir Fekete səfərdə iştirak edirlər.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Aparatında 2023-cü ilin mart ayında vətəndaşların qəbulu CƏDVƏLİ

Vəzifəli şəxs	Qəbul günü
Əli Məhəmməd oğlu HÜSEYNLİ Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin birinci müavini - Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri	2
Adil Abış oğlu ƏLİYEV Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin müavini - Gənclər və idman komitəsinin sədri	13
Fəzail Feyruz oğlu İBRAHİMLİ Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin müavini - İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri	6
Ziyafət Abbas oğlu ƏSGƏROV Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri	29
Zahid Məhərrəm oğlu ORUC Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri	27
Sadiq Haqverdi oğlu QURBANOV Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri	3
Tahir Famil oğlu MİRKİŞİLİ Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri	7
Tahir Musa oğlu RZAYEV Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri	6
Musa İsa oğlu QULİYEV Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri	15
Əhliman Tapdıq oğlu ƏMİRASLANOV Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri	9
Hicran Kamran qızı HÜSEYNOVA Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri	16
Siyavuş Dünyamalı oğlu NOVRUZOV Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri	29
Bəxtiyar Həmzə oğlu ƏLİYEV Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri	10
Qəniyə Ələsgər qızı PAŞAYEVA Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri	30
Səməd İsmayil oğlu SEYİDOV Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri	17
Eldar Rza oğlu İBRAHİMOV Milli Məclisin İctimai komissiyasının sədri	3
Fərid Famil oğlu HACIYEV Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatının rəhbəri	1
Firudin Süleyman oğlu HACIYEV Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin işlər müdiri	14
Hacı Mirhəşim Miryaqub oğlu SEYİD Milli Məclis Aparatının Dövlət quruculuğu, inzibati və hərbi qanunvericilik şöbəsinin müdiri	17
Məhəmməd İmran oğlu BAZIQOV Milli Məclis Aparatının İqtisadi qanunvericilik şöbəsinin müdiri	16
Adil İsrayıl oğlu VƏLİYEV Milli Məclis Aparatının Sosial qanunvericilik şöbəsinin müdiri	28
Şakir Himalay oğlu ŞABANOV Milli Məclis Aparatının İcra hakimiyyəti orqanları ilə əlaqələr şöbəsinin müdiri	31
Ayan Zəfər qızı MURTUZOVA Milli Məclis Aparatının Dövlət qulluğu və kədr məsələləri şöbəsinin müdiri	14

Qeyd: Vətəndaşlar Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatında qəbul otağında qəbul olunurlar.

Ünvan: Bakı şəhəri, Parlament prospekti, 1.
"Vətəndaşların müraciətləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərini təmin etmək məqsədilə:

Qəbul vaxtı: saat 14:00-dan başlayır.
Qəbul günü qəbulu yazılmaq imkanı saat 12:00-da dayandırılır.
Qəbula bir gün qalmış elektron qeydiyyat dayandırılır.
Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə qəbula dəvət olunan vətəndaşlar şəxsiyyət vəsiqəsini təqdim edirlər.
Telefonlar: (012) 510-99-38; (012) 492-74-05; (012) 510-89-14.

İran iqtisadiyyatı iflasa uğrayıb

İran valyutası rekord həddə ucuzlaşıb və ilk dəfə olaraq bir dollar 600 min riala düşüb. Cəmi bir həftə əvvəl dollar 500 min riala bərabər idi.

Əsas səbəblər arasında ölkədəki mövcud rejimin qeyri-sabitliyini nümayiş etdirən hökumətə qarşı gənşmiş etirazların nəticələri və 2015-ci ildə imzalanmış nüvə sazişinin iflası, həmçinin Rusiyanın Ukrayna ilə müharibədə Moskvaya köməyinə görə beynəlxalq sanksiyaların sərtləşdirilməsi var.

Məzənnənin çökməsi dollara və qızıl tələbin artmasına səbəb olub. Müvafiq dövlət qurumları maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirməyə hazır olduqlarını nümayiş etdirmək üçün valyutadaşımə məntəqələri

nin sayını artırsalar da, bu, əhali arasında təşvişin qarşısını ala bilməyib. Son günlər iranlılar getdikcə qitləşən dollar əldə etmək ümidi ilə valyutadaşımə məntəqələri qarşısında uzun növbələr tuturlar. Ümumiyyətlə, son bir il ərzində İranın pul vahidi rial dəyərini yarıdan çoxunu itirib. Euronews telekanalının xəbərinə görə, ötən ay ölkədə inflasiya 53,4 faiz təşkil edib. Beləliklə, İran iqtisadiyyatı tam iflasa uğrayıb.

Belə bir vəziyyətdə Avropa Parlamenti İran İnqilab Keşikçiləri Qvardiyasını (SEPAH) terror təşkilatı kimi tanımağa və ona sanksiya tətbiq etməyə çağırıb və dünyanın ən böyük Panama gəmiçilik reyestri son 4 ildə İranın dövlət neft şirkəti ilə əlaqəli 136 gəminin bayrağını götürüb.

Avropa İttifaqı hazırda SEPAH-ın terror təşkilatı kimi təsnif edilməsinin hüquqi imkanlarını araşdırır. Böyük Britaniyanın "Financial Times" qəzetinin yazdığına görə, bu hərəkətlər Tehranın Rusiyaya silahlı pilotsuz təyyarələr tədarükü, habelə "daxili etirazların amansızcasına yatırılması" ilə bağlı xəbərlərə cavab olaraq dövlətlər tərəfindən hazırlanıb. Bunu Avropa diplomatıyısının rəhbəri Josep Borrell də təsdiqləyib. Eyni zamanda o xəbərdarlıq edib ki, SEPAH terror təşkilatı kimi tanınsa, Tehranla 8 il öncə imzalanmış İranın nüvə proqramına aid Birgə Hərtərəfli Fəaliyyət Planı ilə bağlı danışıqlar perspektivləri iflasa uğrayacaq. Qəribə belə bir rejimin nüvə bombasına sahib olmasına imkan verməməlidir.

AI-nin Rusiyaya qarşı sanksiyalarının 10-cu paketinə Brüssel ilk dəfə olaraq üçüncü ölkələrə təşkilatların daxil edib. Avropa

Komissiyasının təkliflərini təqdim edən qurumun rəhbəri Ursula fon der Lyayen bildirib ki, sanksiyalar paketində Rusiyanın Ukrayna

müdaxiləsinə dəstəkləyən 7 İran təşkilatı yer alacaq. Onun dediyinə görə, SEPAH Ukraynada müliki infrastrukturuna hücum etmək üçün Rusiyaya pilotsuz uçur aparatları verib: "Buna görə də biz yeddi İran təşkilatını sanksiyalar rejiminə əlavə edirik. Onlara qarşı sanksiyalar tətbiq etmək və Rusiyada istehsal sahələrinin tikintisi üçün dronların tədarükündə və texniki məlumatların ötürülməsində İrana müqavimət göstərmək AI-nin bərcudur".

Xatırladaq ki, İran valyutası 2018-ci ildən - ABŞ-nin Tehranı Planın şərtlərini yerinə yetirməməkdə ittiham edərək nüvə sazişindən çıxdığı vaxtdan ucuzlaşıb. Həmin il mayın 8-də ovahtkı prezident Donald Tramp Vaşinqtonun İranın nüvə proqramı üzrə "altılıq"

vasitəçilərinin (Rusiya, ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Çin və Almaniya) əldə etdiyi razılaşmadan çıxdığı elan edib və bununla da Tehrana qarşı əvvəllər ləğv edilmiş sanksiyaların bərpasına "yaşıl işıq" yandırılıb. Tramp həmçinin beynəlxalq ictimaiyyəti İran şirkətlərini və Tehranla işini davam etdirən bütün şirkətləri boykot etməyə çağırıb.

O vaxtdan bəri hakimiyyət valyuta bazarlarını nəzarətdə saxlamağa çalışsa da, bunun heç bir nəticəsi olmayıb. Dolları və digər xarici valyutaların populyarlığına ölkədəki yüksək inflasiya və ev təsərrüfatlarının gəlirlərinin azalması da ciddi təsir göstərib.

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

XX əsrin faciəsi - Xocalı soyqırımı

31

O gecənin dəhşətli xatirələri

Gecənin qaranlığında sanki göyün üzünü od almışdı. Qıpqırımı idi göyü. Göydən od ələndirdi.

İşıq aydınlıq gətirir, nur saçır. Amma o gecə Xocalının başının üstünü alan bir ayı "ışığı" idi. Ölüm saçan işıqlar idi. Onlar insanları amansız divan tuturdular. Üstünə benzin töküldü, diri-diri yandırdılar. Ananın qarnını yarıb doğulmuş körpəni yabaya keçirdilər. Qorxutmaq üçün, Qarabağın başqa ərazilərinə də sahiblənmək üçün edirdilər bu vəhşiliyi erməni vandalları.

O dəhşətli gecənin canlı şahidləri ilə görüşüb həmin ağır-acılı günlərə birlikdə qayıdırıq.

Əsir düşkən cəmi 15 yaş olan Ramil Solim oğlu Musayevinin həyat hekayəsini həyəcanlı dinləmək olmur. Ramil deyir ki, hadisədən bir neçə gün əvvəl anası, bacısı və balaca qardaşı helikopterlə Xocalıdan çıxıbalmış. Ramil böyük olduğu üçün 13 yaşlı qardaşı ilə birlikdə atalarının yanında qalıblar. O deyir:

- Faciə baş verən gün gecə evdə idik. Aşağam saat 23 radələrindən Xocalını hər tərəfdən raketlə, tankla, topla atəşə tutdular. Atam evin qarşısında "blindan" tikmişdi. Mənə dedi ki, tez çiy zirzəmiyə düş. Qonşular da bizim zirzəmiyə girmişdilər. Dayım Tahir polis idi. Hadisə başlayandan 3 saat sonra gəldi ki, müsibət yaşanır, ermənilər Xocalıya girib insanları diri-diri yandırdılar. Xocalıda məhsəti türkləri də yaşayırdılar. Onların 11 nəfərini elə evin içində yandırmışdılar. Ermənilər göyü fişənglər atırdılar ki, onun işığına qaçan adamları aydın görüb öldürə bilsinlər. Biz müsibətə gəldik qəsəbənin mərkəzinə, poçtun yanına. Zəkəriyyə dayı dedi ki, meşəyə girməkdən başqa çıxış yolumuz yoxdur, bəlkə bu-

rada Ağdama gedib çıxıb bilərəm. Elə də etdik. Meşə ilə Qarqar çayının sahilinə gəldik. Qardaşımın 10, mənə 15 yaşım var idi. Ayaqqabımızı çıxarıb girdik çaya. Əminim oğlu da bizimlə idi. Onun 13 yaş var idi. Atam onu boynuna alıb keçirdi. Əminim oğlunu atama əmanət etmişdi. Atam ona görə onu bizdən çox qoruyurdu. Bir zülməli çayı keçdik. Atam paltarımızı sıxıb geyindirdi ki, bəlkə quruya, soyuqdan ölməyək. Qarqarı keçəndən sonra qarşımıza dağ çıxdı. Adama elə gəlirdi ki, yaxındadır. Amma ha gedirik çata bilmirdik. Biz dağa yaxınlaşanda ermənilər BMP-dən atəş açmağa başladılar. İnsanlar yerə səpəlib qaldılar qarın üstündə. Məcbur olub yenidən geriye doğru hərəkət edib Qarqara çatdıq. Əliş dayı bizə yol göstərirdi. Boyundan çox pis yaralanmışdı. Üstündən bir gün yarım keçmişdi Xocalı hələ də yanırı. Tüsti göyü qalxırdı. Biz yolu azıb Ağdam əvəzinə Xankəndi istiqamətinə getmişdik. Səhərə yaxın duman çəkiləndə azadlığımızı hiss etdik. Yenidən meşə ilə geri qayıtmalı olduq. Acından, soyuqdan təqətdən düşmüşdük. Məşənin arxasında yenə hündür bir dağ var idi. O dağın aşanda elə bildik Ağdama çatırıq. Sən demə, dağın arxasında erməni kəndi varmış. Hərəkət edib bir tərəfə çıxmağa çalışırıq. Gecə saat 2-3 olardı. Bir qadın da var idi. O, kürəyinə körpə uşağını sarımsmışdı. Uşaq acından, susuzluqdan, soyuqdan ağlayırdı. Qadına dedilər ki, uşağın səsini kes. Ermənilər onun səsinə gəlib bizi qıracaqlar. Qadın əli ilə uşağın ağzından tutmuşdu. Artıq səs gəlmirdi. Bir də baxıb gördük ki, uşaq havasıyla qadın əlində ölüb. Uşağı əlindən qoyurdur, bir qədər özü ilə aparıb. Ağsaqqallar uşağı anasından alıb ağacın dibində qarda dəfn etdilər. Yolumuzda davam etdik. Səhər bir kən-

də çatdıq. Elə bildik ki, azərbaycanlılar yaşayan kənddir. Demə, burada ermənilər məskunlaşmışdılar. Azərbaycan dilində bizi səslədilər ki, "gəlin-gəlin, sizi gözləyirik". Sevinirdik ki, gəlib çatmışıq. Yaxınlaşanda bizi atəşə tutdular. Xeyli adam da orada öldü. Yaxınlıqda yağarın var idi. Mən qaçıb yağarda şilin arxasında gizləndim. Ermənilər atəş açırdılar. Güllə yaxınlığımdakı qızın düz ağzından içindən deydi. Təlmən adında bir oğlan var idi. Əlində qumbara tutmuşdu. Dedi ki, əsir düşməkdənsə, ölmək yaxşıdır. Qoyun qumbaranı çəkim birlikdə ölək. Ağsaqqallar qoymadı. Əliş kişi köynəyini çıxarıb ağ bayraq edib yellədi ki, təslim oluruq. Bizi dağın ətəyinə yığıb yerə uzatdılar. Dedilər kimin pulu, qızılı varsa, atsın yerə. Sonra kimdə qızıl, pul tapsaq öldürəcəyik. Hamı üstündə nə varırsa verdi. Bizi götürüb yığdılar bir fermaya. Bizimlə bir 15 nəfər milli ordu formasında olan gənc var idi. Onları ayıraraq qumbaraları güllələməyə. Ermənilər bizə deyirdilər ki, 100 nəfərdən çox azərbaycanlının başını qənim kimi çaya axıdılar. Onların da başını kəsməyə apardıqlarını deyirdilər. Əsirlərin ara-

sında bir ata, ana da var idi: "Kamran dayı və Matan xala. Onların üç oğlu da əsir idi. Oğlanlarından biri Xocalıda şəhid olmuşdu. Digərini isə bizdən ayıraraq öldürməyə aparanda Matan xala erməniyə yaxınlaşmış yalvardı ki, bu kiçik oğlunu, Elşadı heç olmasa aparın. Avtomatın qundağı ilə qadını vurub yerə yıxdılar. Oğlanların üçünü də apardılar öldürməyə. Gəlib dedilər ki, əgər biriniz qaçmağa cəhd etsəniz hamımızı öldürəcəyik. Günlərlə bizi ac saxlayırdılar. Aramızda Səttar əmi var idi, dedi ki, bən körpə uşaqlara yemək verin. Gətirib bizə çiy kartof verirdilər ki, yeyin. Bir gün gəlib mənə aparıb dırnaqlarını çıxardılar.

Bir neçə gün sonra gəlib bizi üç qrupa böldülər. Cavanları saxladılar. Qocaları və uşaqları dağ yolu ilə meşə istiqamətində 4-5 kilometr Abdal Gülləli istiqamətində götürüb dedilər ki, gedin. Meşədə qarın üstü meylə dolmuşdu. Elə bildik ki, bizi də irəli buraxıb arxadan güllələyəcəklər. Abdal Gülləliyə çatanda bildik ki, bizi Allahverdi Bağirov onları öldürən alıb. Ayaqlarımızı şaxta vurmuşdu. Çoxunun qçı kəsildi.

Bu ermənilərin Xocalıda törətdikləri vəhşiliklərdən kiçik bir hekayədir. O məşum gecənin daha amansız səhifələri var. Dünyanın 13 ölkəsi bu dəhşətli faciəni soyqırımı kimi tanıyıb. Nə yazıqlar ki, belə dəhşətli faciəni törətmiş ermənilər və Ermənistan hələ də bəzi dövlətləri tərəfindən müdafiə edilir. Özüni "İslamın vəkili" hesab edən İran ermənilərlə qardaşlıq, Fransa isə bacılıq edir. Xocalı tarixi qara səhifəsi, insanlığın utanı yeridir. Min illər keçsə də, bu qəddarlıq törədənərlə lənətlənəcək, bu vəhşiliyi törədənərlə müdafiə edənlər qınaq yerə olacaqlar.

Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

Bölgələrdə faciə qurbanları anılıb

Gəncə

Xocalı sakinlərinin məskunlaşdığı "Yeni qəsəbə"dəki Xocalı soyqırımı abidəsinin önündə təşkil olunan mərasimdə şəhər rəhbərliyi, Türkiyənin və Gürcüstanın Gəncədəki baş konsulları, hüquq-mühafizə orqanlarının nümayəndələri, bələdiyyə sədrləri və Gəncədə məskunlaşan Xocalı sakinləri iştirak etmişlər.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirildikdən sonra mərasim iştirakçıları Xocalı soyqırımı abidəsinin önünə gül dəstələri qoymuş, soyqırımı qurbanlarının xatirəsini ehtiramla yad etmişlər. Saat 17:00-da isə Xocalı faciəsinin şəhidlərinin xatirəsi birdəqiqətlik sükutla yad edilmiş, şəhərin mərkəzi küçə və prospektlərində nəqliyyatın hərəkəti dayandırılmışdır.

Rəsmi hissədən sonra Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov "Ye-

ni qəsəbə"də məskunlaşan Xocalı sakinləri ilə görüşmüş, onları rahatlaşdırmaq məqsədilə maraqlanmışdır.

Qeyd edək ki, Xocalı soyqırımının 31-ci ildönümü ilə əlaqədar şəhərdə tərtibat

göstərən idarə, müəssisə və təşkilatlarda da Xocalı faciəsinə həsr olunmuş silsilə tədbirlər keçirilmişdir.

Sabir ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Lənkəran

Xocalı soyqırımının 31-ci ildönümü ilə əlaqədar Lənkəran şəhərinin mərkəzində Azərbaycanlıların Xocalı soyqırımı qurbanları xatirə parkındakı Ana heykəli qarşısında anım mərasimi keçirilib.

Mərasimdə Lənkəran şəhər rəhbərliyi, rayonun hüquq-mühafizə orqanlarının, idarə, müəssisə və təşkilatlarının və ictimaiyyətin nümayəndələri, hərbi hissələrin şəxsi heyəti abidə-kompleksi önünə gül-çiçək dəstələri düzərək faciə qurbanlarının xatirəsini dərin hüznə yad ediblər.

Xocalı soyqırımının ildönümü ilə əlaqədar rayonun idarə, müəssisə və təşkilatlarında, təhsil və mədəniyyət müəssisələrində də xatirə ge-

cələri, rəsm və kitab sərgiləri təşkil olunub.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Ağstafa

Ölkəmizin hər yerində olduğu kimi, Ağstafada da ermənilərin Xocalıda törətdikləri soyqırımının 31-ci ildönümü yad edilmişdir.

Anım mərasiminə yüzlərlə rayon sakini toplaşmışdı. Tədbir iştirakçıları öncə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin, Xocalı soyqırımı qurbanlarının və torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda şəhid olanların xatirəsini birdəqiqətlik sükutla yad etmişlər.

Astara

Astarada Xocalı faciəsinin 31-ci ildönümü ilə əlaqədar ümumrayon tədbiri keçirilmişdir. Tədbirdə iştirak edənlər Mədəniyyət Mərkəzində Xocalı soyqırımından bəhs edən fotosərgi ilə tanış olmuşlar.

Sonra Xocalı şəhidləri, Azərbaycan torpağının bütövlüyü uğrunda şəhid olmuş digər soydaşlarımızın və fevralın 6-da zəlzələ nəticəsində qardaş Türkiyə Respublikasında həlak olan qardaş-bacılılarımızın xatirəsi birdəqiqətlik sükutla yad edilmiş, Xocalı soyqırımından bəhs

edən film izləmişdir. Ardınca Kakalos Xalq teatrı kompozisiyası nümayiş etdirmiş, məktəblilər şeirlər söyləmişlər.

Səfərli MƏMMƏDOV

Sükut dəqiqəsi

Fevralın 26-da Bakı vaxtı ilə saat 17:00-da Azərbaycanın bütün ərazisində Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsi birdəqiqətlik sükutla yad olundu.

AZƏRTAC xəbər verir ki, həmin anda paytaxtın küçələrində nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti dayandırıldı. Ölkəmizin şəhər və rayonlarında, kənd və qəsəbələrində, xaricdəki diplomatik nümayəndəliklərdə Azərbaycanın dövlət bayraqları endirildi.

All Party Parliamentary Group for Azerbaijan has released the following statement in relation to the 31st Anniversary of Khojaly tragedy in Azerbaijan

The All Party Parliamentary Group for Azerbaijan extends its condolences and sympathies to the people and government of Azerbaijan on the occasion of 31st anniversary of Khojaly tragedy, particularly to those who have been immediately affected by the tragedy unleashed against the civilian residents of the town of Khojaly on 26th February 1992.

As the single largest loss of civilian life during the course of the war, the Khojaly tragedy represents the most tragic chapter in the recent history of Azerbaijan. From October 1991, the town was entirely surrounded and following a massive artillery bombardment over the nights of the 25th and 26th February 1992, the town of Khojaly was seized. As a result of the Khojaly massacre, 5379 inhabitants of the city were fearfully expelled, 1275 were captured and taken hostage, 487 were injured, 8 families were completely destroyed, and 130 children lost a parent while 25 children lost both parents. 613 people including 63 children, 106 women and 70 elderly people were murdered.

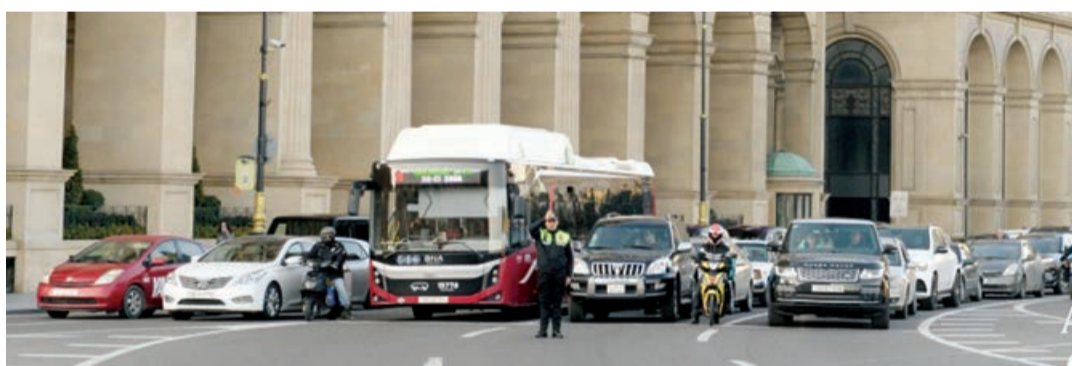
The European Court of Human Rights, in its judgement of 22nd April 2021, has qualified the behaviour of those carrying out the incursion as "acts of particular gravity which may account to war crimes or crimes against humanity".

The unrepeatable violations of international humanitarian law unfolding in Ukraine have once again highlighted the importance of strengthening international humanitarian law system by taking effective measures to prevent such violations from happening. In this respect, we would like to stress the need for bringing perpetrators of all massacres, including Khojaly massacre, to justice without delay.

In relation to the peace and reconciliation process between Azerbaijan and Armenia following the conclusion of hostilities in 2020, APGP expresses its full support to the negotiations involving all stakeholders that aims at achieving full normalisation of relations between Azerbaijan and Armenia.

We also take note of the existence and call for the speediest settlement of a range of post-conflict issues such as the challenges relating to demining, rehabilitating communication and transportation routes, delimitation and demarcation of state borders, and call on the UK government to reinforce its engagement with both parties and extend its resolute support to the peace and reconciliation process.

We also encourage the UK government to continue its contribution to demining efforts, a crucial objective in establishing normal conditions for the return and resettlement of internally displaced persons.

Britaniyalı deputatlar: "Xocalı qətləminin günahkarları ədalət qarşısına çıxarılmalıdır"

Böyük Britaniya-Azərbaycan parlamentlərarası əlaqələr üzrə dostluq qrupu Xocalı faciəsinin 31-ci ildönümü ilə bağlı bəyanat yayıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bəyanatda Azərbaycan xalqına və hökumətinə, xüsusən də Xocalı şəhərinin mülki sakinlərinə qarşı törədilmiş faciədən zərərçəkənlərə başsağlığı ifadə olunur. Qeyd edilir ki, müharibə zamanı mülki əhalinin on böyük itki verdiyi Xocalı qətləmi Azərbaycanın yeni tarixinin ən faciəli səhifəsidir.

Sənəddə göstərilir ki, 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə artilleriya ilə bombardmandan sonra Xocalı şəhəri ələ keçirilib. Xocalı qətləmi nəticəsində 5379 nəfər şəhər sakini öz evindən zorla qovulub, 1275 nəfər əsir və girov götürülüb, 487 nəfər yaralanıb, 8 ailə tamamilə məhv edilib, 130 uşaq valideynlərindən birini, 25 uşaq isə hər iki valideynini itirib. 63-ü uşaq, 106-sı qadın, 70-i qoca olmaqla, ümumilikdə 613 nəfər qətlə yetirilib.

Bəyanatda bildirilir ki, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi bu hücumu həyata keçirənlərin davranışını "müharibə cinayətləri və ya insanlığa qarşı cinayətlərə səbəb ola biləcək hərəkətlər" kimi qiymətləndirib.

"Ukraynada baş verən beynəlxalq humanitar hüququn ağılaşmaz pozuntuları bu cür halların qarşısını almaq üçün təsirli tədbirlər görməklə beynəlxalq humanitar hüquq sisteminin gücləndirilməsinin vacibliyini bir daha göstərdi. Bu baxımdan, Xocalı qətləmi daxil olmaqla, bütün qətləmlərin günahkarlarının təxirə salınmadan ədalət qarşısına çıxarılmasının vacibliyini vurğulamaq istərdik", - deyər britaniyalı parlamentarilər qeyd ediblər.

Sənəddə 2020-ci ildə hərbi əməliyyatların başa çatmasından sonra Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin tam normalaşmasına nail olmaq məqsədi daşıyan bütün maraqlı tərəflərin iştirak etdiyi danışıqlara dəstək ifadə olunub. Minalardan təmizləmə, kommunikasiyaların açılması, dövlət sərhədlərinin delimitasiyası və demarkasiyası ilə bağlı problemlər də daxil olmaqla, münasibətdən sonrakı bir sıra məsələləri tezliklə həll etməyin vacibliyini vurğulanıb. Sühl prosesinə dəstək olmaq üçün hər iki tərəflə əməkdaşlığın gücləndirilməsinə çağırış ifadə olunub. "Biz, həmçinin Böyük Britaniya hökumətini məcburi köçkünlərin geri qayıtmaları və məskunlaşmaları üçün normal şəraitin yaradılmasına mühüm məqsəd olan minalardan təmizləmə işlərinə töhfəsini davam etdirməyə təşviq edirik", - deyər parlamentarilər vurğulayıblar.

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 25 noyabr (Bazar ertəsi günü) tarixli 49-cu nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Düşənbə, 20 səfərlümüzəffər sənə 1337.
25 təşrini-sani sənə 1918.Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi,
iqtisadi türk qəzetəsidirMəhəlli-idarə:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski
küçələrin künçündə 4 nömrəli evdə
"Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Türk və islamlağa müfidd məqalələrə
səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iada edilmez.

Dərc edilən məqalətin mükafatını
idarə təyin edir.Abunə şəraiti:
Yanvarın birinədək Bakı üçün 24,
başqa şəhərlərə 35 rublədir.
Bir aylığı Bakıda 12,
başqa şəhərlərdə 19 rublədir.Elan fiatı: sətəri 2 rubla. Karratla gedən
elanlar üçün güzəşt edilir.İXTAR
[XƏBƏRDARLIQ]

Yarınərbəin münasibətəla qəzetətimizin növbəti nömrəsinin çarşənbə [çarşənba] günü nəşr ediləcəyini qələrelə [oxuculara] xəbər veririk.

BAKİ, 25 TƏŞRİNİ-SANI
Bolşevizm təhlükəsi

Bolşevizm təhlükəsini rəf etmək [aradan qaldırmaq] üçün yalnız bir silah gücü kafi olmaz, çünki onların da əllərində silah vardır və nüfusa [sayca] onlar şimdikiədə tərəfi-müqəbilədən fəzəldirlər.

Bolşevizm müharibəyə girişmədən əqdəm [əvval] bunun üçün müntib bir zəmin hasil etmək lazımdır. Belə bir zəmin bilxüsus [xüsusilə] hərbi nöqtəyi-nəzərdən üssülharəka [baza] əhəmiyyətini haiz [daşıyan] Qafqaz ölkəsində hasil etməlidir. Bu zəmin nədən ibarət ola bilər? Bu zəmini, bolşevizm bəlasını başlarından rəf edib də özlərinə bəşərəmə layiqli bir məişət təmin etmək üçün istiqlaliyyətlərini elan etmiş Qafqaz millətlərinin arasında aramaldır. Qafqaz millətləri Rusiyada hökmfərma [hakim] olan bolşevizm anarşisindən özlərini müdafiə edib və böylə anarşidə şərik olmamaq niyyəti ilə daxili Rusiya ilə aralarında bir sədd təşkil etdilər və öz əhalisinin örf və adət [adət-ənənələri] kamalatına [kamilliyinə] münasib tərzidə yaradılar [sistem qurdular] və pis-yaxşı özləri üçün güzəran sürdürüldür. İçlərində hərə-mərc və anarşi-filan yox idi.

Qafqaz millətləri böylə bir müntəzəm halda yaşadıqda, Müttəfiqlər ölkəyə varid olurlar [gəlirlər]. Lakin Müttəfiqlər öz namlarına gəlməyib, rus millətini namına gəlməmişlər və məqsədləri də rus millətini bolşevizm bəlasından xilas etməkdir. Müttəfiqlərə Azərbaycanı paytaxtına varid olan bəzi siyasi firqa nümayəndələri və yerli ruslardan bəzi qruplar Müttəfiqlərin Bakıya vürudu [gəlişi] münasibətəla başqa fikirlərə düşüb, sosializm bayrağı altında "haqiqi rusluq" hissiyatını bürüzə vermək istəyirlər və Azərbaycanı Rusiya dövlətinin həmişəki kimi "layan-qəte" cüzü [ayrılmaz hissəsi] ədd [hesab] edərək yerli əhalinin xəhş və istəklərini yənə də inkar edib, onu nəzəri-ətibara almaq istəməyirlər.

Müttəfiq komandanlığı Rusiya namına iş görməsindən dolayı, bu məsələdə bir qədər bitərəf kimi durur, lakin təbii, ümum əşy-işin xələldə olmasın [pozulmasını] dər edəcəkləri şübhəsizdir.

Zətan Müttəfiqlərin başqa dürlü siyasət aparmaları qeyri-mümkün bir əmridir [işdir]. Çünki onlar üçün başqa dürlü yol yoxdur. Lakin digər tərəfdən hamı Müttəfiqlər, hamı Rusiyani düzəlmək üçün azərbaycanlılardan başlamaq niyyətində olan rus millətçiləri və həm də bolşevizmin əleyhinə olan başqa sosialist firqaları nümayəndələri bunu mülahizə etməlidirlər ki, Rusiyanın təxlişi [xilası] üçün yeni düzəlmə, yeni intizamda düşmüş bir ölkəni də tərtəpmək [yerindən oynatmaq] qəsdində olsalar, onda "qaşın qayırdığı yerdə, gözünü çıxardı" məsəli məfhumunca iş görələr. Azərbaycan öz yerində durub, heç bir yerə qaçmayır. Ondakı tərzidə – Demokratik Cümhuriyyət – içarısında yaşayan hər bir millətin mütəsavi-hüquq [bərabərliyi] olmasına bir girovdur [təminatdır].

Xülasə, indiyə kimi fəvqələda hadisət içində yaşadığımız görə, Məclisi-Müəssisən toplanmamışdı və Hökumət əzaləri [üzvləri] içində başqa millətlərdən nümayəndə yox idi. İndi isə Məclisi-Müəssisən dəvət edib və orada hər bir millətə nüfusunə [əhalisinin sayına] görə yer verilir və ehtimal ki, Hökumət əzaləri cümləsində bir neçə nəfər rus və erməni daha olsun. Böylə bir şəkildə Azərbaycan Rusiyadan dəxi ayrılmayır. Lakin deyir ki, Rusiyanın mərkəzində əmnü-əsaiş bərpə olsun və bütün millətlərin rəyi bir yerə toplansın, onların dediyinə biz raziyyəq. Rusiyada bütün millətlər üçün "hüriyyət, müsəvat, [bərabərlik] və üxüvvət [qardaşlıq]" əsası ilə nə dürlü şəkildə idarə olar, biz dəxi ona tabe olarız. Lakin indidən mərkəzi anarşi içində ola-ola böylə bir əşy-iş bərpə olmuş qitədə [hissədə] böyük siyasi təbəddülətə [sarsıntıya] bir lüzümüyyəti varmıydı?

Azərbaycan türklərinin dedikləri budur. Çünki burada öylə bir siyasi təbəddülətə qədəm qoyduqda, şübhəsizdir ki, dürlü-dürlü hissiyyət dəxi özünə yer tapacaqdır. Bu isə əmnü-əsaiş əvəzində yənə də hərə-mərc salacaqdır. Böylə olduqda da bolşevizm kəsbi-qüvvət tapacaqdır [güclənəcəkdir] və nəticə olaraq, şimaldan gələn fırtına bizim hamımızı öz müdhış dəlğələrinə giriftar edəcəkdir.

Bolşevizm müvəffəqiyyəti bir surətdə müharibə etmək üçün böylə ehtirasətə heç bir surətdə məhəl [yer; imkan] verməməlidir.

Əgər Müttəfiqlər və ölkəmizdə yaşayan rus millətini nümayəndələri haqiqi surətdə Rusiyani bolşevizm girdabından xilas etmək istəyirlərsə, onlar həmin bəlanın heç yerdə baş verməsinə imkan verməməlidirlər.

C. D.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

"Royer" acentəsinin 23 təşrini-sani [noyabr] məlumatı

İngilis kralının nitqi

Parlaman təmddi [uzadılması] haqqındakı nitqində İngilis kralı müharibədə böylə nəticələr bəxş edən fəvqələda fədakarlığa qarşı minnətdarlıq izhar edib, müharibənin təxribatını [dağın-tılını] yenidən təmir etməyəndək və millət əsudəliyi bərpə ediləməyəndək fəaliyyəti qırmağağa dəvət etdi. Kral böylə ağır müharibəni bitirməyə İngilislərə müvəffəqiyyət verməş ruh, İngiltərə xalqının əsudəliyini təmin üçün bir özlü tikışı kimi böylə asan bir fəaliyyətdə onları buraxmaz, zənn edir.

Yeni Belçika kabinəsi

Kral Albert qət etmişdir ki, ümum firqa nümayəndələri iştirakı ilə bir hökumət təsis etsin.

Donanma təslimi

İngilis dəryyəbəyi [admiral] Bitti, 21 təşrini-sani saat 9-da təslim olmağa gəlmiş birinci və ən mühüm Almaniyə donanma qitəsinin [hissəsini] pişvaz etdi.

Gürcü teleqraf acentəliyindən

- Revel şəhərindən Hamburqa xəbər verirlər ki, küçələrdə toqquşma davam edir. Fəhlələr pulemyota malik olmuşlar. Burjuaziya qorxulu hal keçirməkdədir. Fabrika və zavodlarda komitələr təşkil edilmişdir. Bunların əksəri kommunistdirlər [iştirakiyyun].

- Velskdən xəbər verirlər ki, Arxangelskdə təzə müvəqqəf hökumət təşkil edilmişdir. Hökumət heyətinə Çaykovski, polkovnik Durov, knyaz Kurakin və bir neçə kadet daxil olmuşdur. Köhnə hökumət əzalərindən [üzvlərindən] bir hissəsi həbs edilib, digər hissəsi qaçib qurtarmışdır. Arxangelsk burjuaziyası, Çaykovski iştirak etmək şərti ilə hökumət heyətinə daxil olacaqlarına söz vermişlərdir. Burjuaziya ilə İngiltərə komandanlığı arasında bu barədə itxilaf vücuda gəlmişdir.

- Daşkənddən xəbər verirlər ki, Türküstan cəbhəsində bolşevik əsgərləri Mərv şəhərini tərk edib geri çəkilmişlər.

- Serednadan xəbər verirlər ki, almanlar təacil surətdə Çerqov quberniyasını boşaldırlar.

- Moskvdən xəbər verirlər ki, Müttəfiq dövlətlər "İsmailiyyə"də Cənubi Rusiya əhalisinə kitabən bir mürciətnamə nəşr edib Rusiyani təcədd [bərpa etmək] və bolşevikləri qovmaq üçün Cənubi Rusiyaya hücumu hazırlanmağa dəvət edirlər.

"Royer" acentəliyinin teleqrafları

London - İngiltərə Bəhriyyə ərkani [Donanma qəraqahı] xəbər verir ki, "Britaniya" hərbi gəmisini təşrini-saninin 9-unda Cəbəllüttariq bəqazında minaya toxunub, üç saatdan sonra qərq olmuşdur. Otuz doqquz zabiti ilə 673 nəfər adam xilas edilmişdir.

Lahey - Səbiq kayzer Vilhelm xüsusi qatarla Ləy-Maastrix arasında olan Eysden mövqifinə [stansiyasına] varid olmuşdur [çatmışdır]. Kayzer xüsusi Hollandiya qatarını gözləməkdədir.

Kopenhaq - Berlindən verilən xəbərlərə görə, Vilhelm, Armqeymdə qraf Beninqin sarayında yerləşmişdir.

London - "Deyli meyl" qəzetisi xəbər verir ki, Vilhelm səhər saat 7-də Eysden mövqifinə varid olmuşdur. Vilhelmi kronprins, Hindenburg və Baş ərkan [Baş qəraqahı] heyəti müşayiət etməkdə idi. Vilhelm vaqondan çıxıb papiros çəkə-çəkə ərkan [qəraqahı] zabitləri ilə müsəhibədə bulunmuşdur [söhbət etmişdir]. Vilhelmin hali heç təyğir tapmamışdı [dəyişməmişdir].

- Təşrini-saninin 22-də Berndan xəbər verirlər ki, Fransa Həmkarlar İttifaqının Mərkəzi Komitəsi Alman Cümhuriyyətini təbriklə bir mürciətnamə nəşr etmişdir. Mürciətnamədə deyilir ki, Müttəfiq dövlət fəhlələri qarşısında bir məsələ vardır: hər cür müəssəblik [ifratçılıq] qarşısını alıb, əşy-iş və qənun bərpə etmək sifəti ilə Rusiya, Avstriya, Almaniya millətləri və onların təzə hökumətləri əleyhinə çıxmamağa yol verməməlidir.

- Stokholmdən xəbər verirlər ki, romanyalıların [rumınları] Venqriyaya daxil olub, əyalətləri zəbt etmələri davam edir. Vyana Parlamentində Fater nitq deyidi[ş] əsnada kommunistlər və xalq qırımı qvardiyası Parlamanə saxulmaq istəmişlər. Parlamanə bir güllə açılmışdır. Qırmızı ordu əsgərləri Parlamanə atəşə tutmuşlardır. Kəmək üçün əsgər dəvət edilmişdir.

- Yaponiya ərkani-hərbi [hərbi qəraqahı] xəbər verir: Yaponiya qoşunları hal-hazırda öz qışlalarına [kazarmalarına] getməyirlər. Yaponiya qoşunları Xabarovskdən Zabaykaldək dəmiryol xəttini və habelə Ussuriya xəttini tutmuşlar. Qoşunların bir hissəsi Çita, Verxneudinsk və Nerçinskədə yerləşmişdir.

Fransız qoşunları

Fransız qoşunları Peştə və İstanbul şəhərlərinə daxil olmuşlar.

İngiltərədə seçki gedişləri

Hal-hazırda İngiltərədə Parlamanə qızığın nümayəndə seçkisi vəqə olmaqdadır. Fransa, Belçika və digər işğal edilmiş yerlərdə postə vasitəsilə və digər müharibə səhnələrindən etimad üzrə səs verirlər.

Tələt və Ənvər paşaların Berlinə vürudu

Tələt paşa ilə Ənvər paşa alman zabitləri qiyafəsində Berlinə gəlmişlər. Almaniya Hökuməti sülh müəhidənəməsi [səziş] imzasına və bunların məsələsi aşkar edilənədək onları saxlamaq istəyir.

QƏZETƏLƏRDƏN

- Orlov inqilabını bərtərəf etməkdən [qarşısını almaqdan] ötrü latışlardan ibarət Moskvdən göndərilmiş olan əsgəri dəstə Oryol mövqifinə [stansiyasına] varid olmuşdur [çatmışdır]. Qatar mövqifə yanaşmamış matroslar tərəfindən mühasirə edilmişdir. Vaqonlarda olan saldatlar atəş açmaq istəmişlərsə də, matrosların vaqonları partladacaqları təhdidəti onları təslim olmağa məcbur etmişdir.

- Voronejdə olan hamı damiryol qatarları və depo əməli [mə-ları] Kurska gətirilmişdir. Voronejin süqutu gözlənməmiş. Hər gün şəhərdə mitinqlər dəvət edilib, əsgərləri ruhlandırmağa çalışırlar. Bolşeviklər xəbər verirlər ki, Xarkov alınıb, Şura qoşunları Kiyev üzərinə hərəkət etməkdədirlər. Lakin bu xəbərlər heç bir təsirat buraxmayı. Əsgərlər arasında ancaq latışlarla Moskva fəhlələri müqavimət göstəririlər.

Komissarın teleqramı

Moskvada muntəşir [nəşr olunan] "Şura xəbəri"ndə cənub cəbhəsindən alınan, komissar Mqeladzenin teleqramı dərc edilmişdir. Mqeladze teleqramında axırıncı müvəffəqiyyətsizlikləri Qırmızı qoşun miyanındakı [arasında] bir para qitəatn [birliklərin] itxilafı ilə sübut edir. Şimdiki Trotski işbu itxilafı bərtərəf etmişdir [aradan qaldırmışdır]. Hücumə keçmək mümkün olacaqdır.

Hollandiyada fəhlə hərəkatı

Rotterdamdan Tiflisə xəbər verirlər ki, Hollandiya sosial-demokratları saziş girib, böylə bir məramnamə təklif etmişlərdir: Ümumi seçki hüquq, Senatın ləğvi, 8 saatlıq iş və tezliklə əsgərlərin tərk-silahı. İzdihamlı mitinqlərdə sosialistlərin tələbatı [tələbləri] müdafiə edilmişdir. "Tribuna" qəzeti yazır ki, Hollandiyada fəhlə hərəkatı gəldikcə böyük qüvvə almaqdadır.

TÜRKİYƏ MƏTBUATI
BOLŞEVİKLƏR HAQQINDA

3475 nömrəli "Tənin" qəzetində "Rusiya islamları nə halda" ünvanlı və Rusiya müsəlmanları arasında pək mötəbər bir zat tərəfindən yazılmış zeyldəki [aşğıdakı] məktub dərc olunmuşdur:

"Siz orada Rusiyanın gedişindən büsbütün qafil kimi gözükürsünüz. Təşrini-əvval [oktyabr] nəhayətlərinədə [axırlarında] idarə bolşeviklərə alına keçdikdən sonra təkmi [bütün] Rusiya islamlarının hali müşkül bir dövryə girdi. Bolşeviklər bütün dünyaya sosializm dağıtmaq xəyalı ilə uğraşdıqlarından, biz Rusiya islamlarını, Rusiya itxilalından faydalanıb kəndlərinin mədəni, milli, dini hüquqlarını təmin etmək istəyən qövüm və qəbilələri, kəndlərinə düşmən deyə elan etdilər. Bütün Rusiya islamlarına bir əğızdan mürtəcə [kontrrevolyusioner] deyə isim verildi. Şu nəqətdən bəxarəqə xəyalı ilə uğraşdıqlarından, biz Rusiyanın xan dəryasına boğdular. İdil boyundakı milli-mədəni müxtəriyyəti də fəsx və onun vilayətlərdəki təkmil müəssisələrini yağma və təxrib etdilər. Türk tatarların təkmil mətbuatını kontr-revolvyusioner deyə elan edib qapatdılar.

Şimdiki halda "Vakit", "İl", "Yoldız", "Tormuş", "Koyas", "Korlıtay", "Altay", "Saray" qəzetləri bolşeviklər tərəfindən qapadıldı. Qapadılmayan milli mətbuat qalmadı. Pək çoxunun mətbəələri də müsadirə edildi.

Milli ordumuz bolşeviklərə mart axırlarında dağıtdılar. Şimdiki halda kəndimizə bəxan heç bir əsgərimiz də yox. "İdil-Ural ştatı" namı ilə ayrı bir ştat (hökumət) təşkil etmək üçün toplanmış olan heyəti dağıtdılar.

İdil boyunda milli müxtəriyyəti təqərrür etmək [yaratmaq] üçün İfada millət məclisi toplanmış və pək çox milli məsələləri həll edərək, milli işləri idarə üçün üç nəzərdəndə [nəzirlikdən] (Maarif, Maliyyə, Diniyyə nəzarətləri) mürəkkəb bir milli idarə təsis etmiş, əhali üzərinə milli vergilər tərhil ilə [vergilər qoymaqla] işə başlamışdıq. Bolşeviklər bu milli idarəni dağıtdılar, onun təkmil müəssisətini [bütün müəssisələrini] təxrib və bir çox zəvəti [şəxsi] həbs etdilər. Milli idarənin rəisi Sadri əfəndi Maqsudi şimdiki halda qaçıb gəzir. Maliyyə naziri Şeyxulla Alkin Ufa həbsxanasında yatır. Milli idarənin 5-6 milyonluq bəşləngic sərmayəsini də qəsb etdilər. Hal-hazırda İdil boyunda heç bir şey qalmadı. Əhalini xof və dəhşət istilə etdi. Heç bir dürlü toplanmaq, yəzmaə, söyləmək qəbil deyil. Nikolay dövründən daha bətrə oldu.

Bu islamlara cəbr və zülm məsələsində ermənilər pək böyük bir rol oynadılar. Bilkəssə [xüsusilə] Türküstanı yağma və Xokand şəhərini təxrib xüsusunda ermənilər fəvqələda məzəlim [zülm; soyqırım] icra etdilər. Yalnız Xokandda 11000 ev, 39 cəme, çarşuyi-kəbir [böyük bazar] ilə bir çox mədaris [mədrəsə] ihraq [yandırıldı] və 20000 əhli-islam canavarasına qət olundu. Bakı müharibəsində daxli ermənilər bolşeviklərlə müttəfiqən [birlikdə] əhli-İsmailiyyə üzərinə hücum və pək çox vəhşət itrikab etdilər [törətdilər].

Digər tərəfdən, kəndi aramızdan dəxi milli xainlər çıxdı. İdil boyu milli müəssisələrini təxrib xüsusunda onlar da fəvqələda böyük cinayətlər yaptılar. Bunların ən məşhurları Mollanur Vahidov namında bir məmur, Şərif Manatov namında İstanbaldə bulunmuş bir başqırd, Alimcan İbrahimov namında bir dəliqanlıdır.

Bunların yanına Nikolay zamanında casusluqda bulunmuş bir sürü əsəfil [açaqlar] toplanıb, islamların hər bir hərəkatlarını ruslara ixbar [xəbər verdilər] və müəssisəyi-milliyani [milli müəssisəni] təxrib [pozmaq] xüsusunda ruslara pək böyük müəvinət [yardım] etdilər. Zənginlərimizi də fəvqələda yağma etdilər [soydular]. Məsələn, qazax müsəlmanlarını islam bolşevikləri tərəfindən dörd milyon rubla təzminat təhmil olundu [qoyuldu]. Ruslara heç də yox. Və o dörd milyon islamlardan alıb, ruslar və yəhudilərə bərabər yedilər. Orenburqda, Ufada, Troitskdə, Türküstanda hakəza [onun kimi]. Yalnız Yəuşevlərin bolşeviklər tərəfindən ruqləyə edilən əməl [mə] və əmlaklarının miqdarı on yeddi milyon rublaya bəliq olur [çətr]. Hüseynovlara da tamaman yağma etdilər. Əhali fəvqələda bırdı [bezdi], nə yapacağıni şaşırı. Baziləri hicrat [köçmək] və təbdilli-təbaiyyət [vətəndaşlığını dəyişdirmək] üçün uğraşırlarsa da, ona da şimdiki müvəffəq olduqları yoxdur.

Şimdiki halda təkmil [bütün] ümidimiz bolşeviklərin düşməsindədir. İdarə onların alından gədersə, bəlkə bir şey yapa biləriz. Fəqət ayrı ştatlar yappaq şimdilik imkan xaricində, çünki qüvvət tamamən bitdi. İdil boyu türklərinin istiqbalı [gələcəyi] pək qaranlıq görünür. Bolşeviklərin Başqırdistan-Tatarstan yapaacağı dəmələri əhalini iğfal [aldatmaq] üçün bir dami-təzvirədən [yalan tələsindən], quru bir laf manevrasından ibarət. Qalibə bu inqilabdan da heç bir hüquqsuz və pək zəif olaraq çıxaçaq.

Bu son günlərdə bolşeviklərə qarşı böyük bir hərəkat var. Hər yerdə fitnə və üşyan çıxır, lakin bolşevikləri şimdilik almanlar tutduğundan, yerlərində dura bilirlər. Bir gün almanlara lüzumu qalmayınca bittəbii düşəcək, ondan sonra nə olacaq? Rus əhalisində din hissi qüvvətəldir. Moskva əhalisi müətdəmiyən [daimi olaraq] tapınırlar. Nikolay da pək özləyirlər. Təkrar aski idarənin övdət etməsi [qayıtması] da pək möhtəməldir [ehtimal daxilindədir].

Milli idarənin qapadılması münasibətəla şu günlərdə Moskva Milli İdarə rəisi Sədri Maqsudi, Diniyyə Nəzarəti [Din İşləri] rəisi müdxi Alimcan əl-Barudi, Maarif naziri Nəciq Qurbanəli və digər böyükələrimiz toplanmışlardır. Uzun müzakirələrdən sonra şimdilik heç bir şey yappaq qəbil olmadıqı anlaşıldı. Gələcəkdə nə yapa biləcəyimiz də məlum deyil. Əvvəlcə Moskvada, sonra islamlarla maskun olan digər şəhərlərdə türk əsirlərinə müəvinət [yardım] şöbələri açmışdı. Onların həpsi qapadıldı. Moskvada türk əsirlərinə müəvinət üçün bir müsəfirxanə açmışdıq. Bolşeviklər bunu da qapatdılar. Binamızı müsadirə etdilər. İştə şu əhval içərisində bir şey yappaq qəbilmi?"

Həmin məktub münasibətəla "Tənin" qəzetisi "Rusiya müsəlmanları və biz" ünvanlı baş məqaləsində şu sətiləri yazır:

"Rus itxilalı millətlərin kəndi müqəddəratına hakimiyyəti düsturunu ortaya atan ən mühüm siyasi təzahürlərdən biri olmuşdu. Çarlıq inhilal [süqut] etdikdən sonra, onun müdhış təhəkkümü altında zəhəran birləşmiş kimi görünən millətlərin ürəklərini qazanmaq ehtiyacı o qədər qüvvətli bir surətdə hakim idi ki, heç bir hökumət bu düsturu qəbul etməmiş görünməyə cəsarat edəməyirdi. Xüsusilə bolşevik hökuməti iş başına çəkərkən, ən əvvəl iləriyə sürdürüdü əvədlərdən biri də bu idi. Əsləfindən [sələflərindən] çox də prinsip sahibi görünən və bu surətlə Rusiyada olduqca uzun bir zaman hakimiyyət mövqeyini mühafizə edə bilən bir firqa də, məəttəəssüf [təəssüflər olsun ki], təəssübə

məğlub olaraq kəndi sərmayeyi-qiyamı [inqilabının mayası] olan düsturu müsəlmanlar əleyhinə ixlal etmişdir [pozmuşdur].

Digər tərəfdə Rusiya müsəlmanlarının Rusiyadakı hal və vəziyyəti və bolşeviklərin müsəlmanlara məzəlimi [zülmi] haqqında təfsilatı həvi [əhatə edən] bir məktub mündəricidir [dərc olmuşdur]. Bu məktubu oxurkən insanın bir tərəfdən bu qədər qədərənə bir surətdə pəymal edilən [tapdanan] milli haqlar üçün ağlayacağı, digər tərəfdən ən müqəddəs düsturların böylə işinə gəldiyi kimi ixlal edilə bilməsindəki şühələt [əsanlığı] qarşı da güləcəyi gəlir. Guya xəfi [gizli] politikanın düşməni olaraq ortaya çıxan, cəhanın tərz-i-siyasətini dəyişdirmək və hər şeyi millətin gözü önündə adli [ədalətli] olaraq yappaq davasında bulunən bolşeviklərin də, işlərinə əl verdiyi zaman, başqaları kimi hərəkat edə bilmələri göstərir ki, bütün düsturlar və nəzəriyyələr qəlayəyə gəlmiş [çoşmuş] təəssüb [irtica] qarşısında əriyəcək vəfaləbətəndə [möhkəmlikdən] məhrumdur. Məsələ müsəlmanlara təəllüq edincə [qəlinca], müfrit [ifrat] sosialist firqaların bəla ruhunda bir əhli-səlib [səlibçi] zehniyyəti oynar və o zaman artıq hər zülm, hər təcavüz təvciq edilir [caiz, mümkün görünür].

Rus çarlığını nəhayət deviran qüvvətlərdən də də şübhəsiz dəxildə oyandırdığı ümumi xoşnudsuzluq [narazılıq] əli. Çərsəke Sələdan bütün Rusiyalara fərmanfərma olan [amr verən] qarlar əgər bir az mütəbassirənə [basirətli, uzaqgörən] davranaraq müxtəlif millətlərə birər parça haqq tanımış və istibdad altında əzilən xəlaqə ara sira nəfəs aldirmış olsalardı, ehtimal ki, nifratı-ümmiyyəyə bu qədər böyüməz və Rusiya bugünkü anarşiya düşməzdi. Çarlığın xələfi olan hökumətlər, hər şeydən əvvəl, sələflərini düşürən səbəbləri arayıb ondan ehtiraz etməyə [çəkinməklə] mükəlləfdirlər. Təəssüflə görürük ki, çarlığın qoyu [rahi] müstəbəd zehniyyəti yerinə qaim olan qoyu sosialist-bolşevik ruhu belə eyni xətanə işləməkdən qurtulmamışdır.

Rusiyada sakin olan [yaşayan] türklər və müsəlmanlar ən çəlişqən, ən sakin, ən məhviyyətəkar [təvəzökar] bir ünsür təşkil edirlər. Rusiyanın tarixi həyatında kəndinə ümuri-daxiliyyədə [daxili işlərdə] ən az zorluq verən türk və müsəlman ünsürü olduğu halda, səyani-istiqrabdır [təəccüblüdür] ki, ən çox əzilən də yənə bu ünsür olmuşdur. Kəndisini bütün rus kəlisəsinin [kil-səsinin] rəisi-ruhanisi elan edən çar üçün bu təəssüb siyaseti bir dərcəyə qədər mənalı ədd [hesab] edilə bilər.

Lakin bolşeviklər üçün o qədərək bir məzərat [bahana] belə yoxdur. Rusiyada bilkəssə insanıyyətparvarliklə maruf olan [tidanən] və insanlar arasında din və milliyət fərqlərini niza və cədalə [dəva-dələsa, çəkişməyə] səbab olmasın istəyən sosialistlərin iş başına gəlməsi və millətlərin müqəddəratına hakim olmaları əsasını elan etmələri, bizdə bu nöqtəyi-nəzərdən yeni ümidlər oyandırmışdı. Şimdi görürük ki, rus bolşeviklərinin də sosialistləri "La Viktua" qəzetəsində hər bəranələri yüksəldən Qustav Hervenin sosialistliyindən pək fərqli deyilmiş. Dəxildə və xaricdə bizim Qafqaz və Rusiya müsəlmanlarına verdirmiş əhəmiyyəti fəzələ bulanlar, bu qitələrdə sakin olan din və irq qardaşlarımızın bulunduğu vəziyyəti və bizim onlara qarşı duyduğumuz hissiyyəti təqdir edə bilməyirlər deməkdir. Gərəq Qafqaziyada və gərəq bütün Rusiyada bizi əlaqədar edən səbəblər fəth və ilhaqi-ərazi arzuları deyildir. Türkiyə tamamiyyəti-mülkiyyəsinə [ərazi bütövlüyünü] mühafizədən və hüddulərinin qəbil-müdafie [müda-fiyyə qədər] bir halda bulundurmaqdan başqa bir mənfəəti-əriyyəyə [torpaq qazanmaq] arzusuna təqib etməz və etməyəcəkdir. Osmanlı imperatorluğu dünyada yeganə qüvvətli və müstəqil türk hökuməti olduğu kimi, xilafəti-islamiyyə [islam xilafəti] sifəti-cəlisasını [uca sifətini] də haiz bulunduğundan [dəşidildiyindən], türk və müsəlmanların həyat və müqəddəratına büsbütün laqeyd qalammaz. İştə bizi Qafqaziya işləri ilə o qədər qüvvətli bir surətdə məşğul olmağa sövq edən səbab olduğu kimi, hərbin ilk dövrəsində rusların təcavüzünə məruz qalan İrənin imdadına qoşmamızın da hikməti budur. Osmanlı imperatorluğunu tərkib edən [mənalə gətirən] türk müsəlmanların ürəkləri, hər nəradən olursa-olsun yüksələn bir türk və ya müsəlman fəryadına qarşı laqeyd qalammaz. Həmirqimiz [irədaşımız] və həmdimimiz olanların zülm və qədr [təzyiq] altında əziləsinə təhəmmül edəmməz [dəza bilməz]. Bu sadəcə bir siyaset məsələsi deyil, bir hissiyyəti-milliyə və diniyyə [milli və dini hisslər] məsələsidir. Bu gün böyük bir hərbi içində, vəse [gənəş] cəbhələrdə döyüşən Türkiyə, Rusiyanın içərlərində bulunən millətdaşlarının feilan imdadına şitab edəcəq [qoşacaq] vəsəitdən [vasitələrdən] məhrumdur, fəqət artıq Qara dənizdən əlaqəsini kəsən və Boğazlar xəyalatından [xülyəsindən] vəz keçən Rusiya, atı [gələcək] üçün Türkiyə ilə bir dostluq əqində [səzişində] bir fayda təsavvür edirsə, bilməlidir ki, bunun birinci şərti Rusiyadakı türk və müsəlmanların digər millətlərə verilən hüquqdan məhrum buraxılmamasıdır."

"ÜMİDSİZLİYƏ, YƏSƏ YER
VERMƏYƏRƏK ÇALIŞMALIDIR!"

Cəhənnəmnümun [cəhənnəmi andıran] toplar, tüfənglər ağızlarını yumduğu

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 25 noyabr (Bazar ertəsi günü) tarixli 49-cu nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Əvvəlcə hamımız boyunduruğa qoşularaq “arabamız” çamur-dan, bataqlıqdan çıxarmalı, sonra bir para danışıqlarımıza başlamayıq. Hökumətlə camaatın arasında gözə görünə biləcək uçurumlara heç yer verməməliyiz. Hər kəs bir vəzifə başına keçdiyi zaman millətinin gələcəyi qarşısında məsuliyyətini im'ani-nəzərən [diqqət nəzərindən, nəzər-diqqətdən] keçirməli və həssaslıqla çalışmalıdır. Öz istiqamətini, qüvvəsini müəyyən etmədən işə girişməməlidir. “Hökumət işlətmək” çox da asan iş deyildir: o da bir məktəbdir, onu da bitirməli, nəzəriyyəni öyrənməli, əməliyyatını [praktikasını] yapmalıdır. Hər zaman, hər məkənda olduğuna kimi, əlbəttə işin başlanğıcında bilməyərək, düşünməyərək səhvlər mümkündür, amma düşünərək olan səhvlərin nə “ləkəsi” sillənər və nə də əfv olunur.

Bizim istiqlalımız məsələsində çoxlar ümitsiz və məyus görünürlər, ancaq inanmalıdır ki, doğulub başlanan, yavaş-yavaş böyüyüb ayaq açan, “adax çeçək” etməyə [ilk addımlarını atmağa] başlayan bir uşaq bir gün gələcək ki, “yüyürməyə” də qabil olacaqdır. Millətlər müharibəsi “cahangirliyə” [imperializmə] zərbə endirərək xırda millətlərin istiqlalını, hüquq və ixtiyaratını “yumruqlardan” müdafiə etmək fikri ilə qurtarır. Hər yerdə başgür hühquq üçün bayraqlar ucadır, inqilablar qalır. Demək, indiyə qədər ayaq altında azlən xırda millətlər öz arzu-larına çataraq, müstəqil olmalarına şübhə etməməlidir. Bir “dövri-cədə” müstəqil olaraq daxil olan millətlər üçün əvvəllərdə ağır olacaqs da, sonraları aydınlıq olacağına iman etməlidir.

Azərbaycan Cümhuriyyəti də başqa cümhuriyyətlər arasın-da bir yer tutacağına inanmalı və ümitsizliyə, yə'sə “əlvida ilə” çalışmalıdır.

Hüseyn Mirzəcəmalov

ÜMİD İLƏ YAŞAYIN!

Bu günlərdə siyasət dünyasında bir dəyişiklik vücuda gəldi. Bu yeni növdəsi-siyasət [siyasətin yeni doğulmuş uşağı], ehtimal ki, çox insanların ümidini öldürdü. Fəqət ümid ölməməlidir. Məzəllah [Allah eləməsin], ümidimiz olarsə, yə's [məyusluq] dirilər, yə's dirilərsə bizi boğar. Binaileyh [ona görə], parlaq bir ümidlə istiqbala [gələcəyə] baxmalı. Bizi boğmaq istəyən yə'si biz özümüzlə boğmalıyıq.

Dünya məhəlli-həvədis [hadisələr meydana] olduğu üçün bu kainatı-hadisətdə [hadisələr dünyasında] hər şey zühuryab ola [meydana çıxsa] bilər. Mənim və sənin ümid və arzumuz xilafına [ziddinə] olaraq pək çox şeylər törəy[ə]r. Lakin şu hallar, əzmi-xüruşanımızı [coşub-dəşən əzminizi] dayandırmamalıdır. Biləks [əksinə], daha da bizə mətanət-i-qəlbəyyə [mənavi mətinlik] bəxş etməlidir.

Dörd sənədən fəzlə yaşamaq ləyaqətini göstərən cahan siyasəti, şimdiki başqa bir simayi-həyat göstərməyə başladı. Şu zaman əsnasında müzəffəriyyətdən-müzəffəriyyəyə payəndəz olan [qələbədən-qələbəyə qoşan] alman ordusu, alman siyasəti başqa bir hal göstərir kimi... Taley-i-hərb və siyasət [hərb və siyasət ilahi] – əhvala nəzərən [vəziyyət onu göstərir ki] – İngiltərə tərəfindən ərzi-ibtisam edir [gülməyəyir]. Zətan ümumi Cahan müharibəsi, İngiltərə-alman cidalı-möhtəşəmi [möhtəşəm çək-işməsi] deyilirdir? Dörd sənə zərfində Mərkəzi dövlətlər tərəfindən görüən iğqalı-cidal [müharibənin taleyi; bəxt], bu gün İngiltərə və yoldaşları tərəfində ərzi-didar edir [üzünü göstərir].

Yaşamağa ləyiq olanlar yaşaya biləcəkdir. İştə qanuni-təbiət [təbiətin qanunu] böylədir. Öylə isə, yaşamağa ləyaqət kəsb etmək [qazanmaq] istəyən bizlər bu haldan təzyidi-ümid etməliyiz [ümidimizi artırmalıyıq], edə bilməliyiz. “Və la təy'əsu...” hikməti-həyatıyyə və ictimaiyyəsinə qafil olmayalım. Yə's ruhun ölümi, ümid isə ruhun həyatıdır. Siyasəti-milliyə nə simada görülersə-görünsün, ancaq millətimizdəki çöhrəyi-ümid [ümidli çöhrə] yə'sdar [məyus] olmamalıdır. Böyük Hamidin atidəki [aşığıdakı] şeirini guşi-huşumuza [ağıl qulağımıza] guşvarə [sırğa] edalım:

*Öylə bir əzm ilə çıxdım ki, yola,
Qarşıma çixsa məzarım, dönəməm!*

Ümidi-iqbal və istiqbal ilə [xoş günlərə və gələcəyə ümidlə] yaşayalım, qardaşlar! İnkisari-xəyal və əmalə [xəyal və arzuların qırılıb parçalanmasına] dığər olmayalım. Layətzəzalə [sarsılmaz] və ləyətəm [ölümsüz] bir əzmi-mətanətlə siyasi şəhrah-i-həyatımızı [həyat yolumuzu] təqib edəlim.

İstiqbal, məyusi-həyat olanların deyil, qırılmaz və ölməz ümidlə çalışanlardır. Müəllim Naci deyir:

*Ümmid ilədir bükəyi-ətfal
Ümmid ilədir cahanda hər hal*

*Baki,
Əbdülsəlimzadə
Məhəmməd Hadi*

HƏRDƏNBİR

Qabaqlarda küçəyə çıxardın, görərdin ki, bir yekəqarın, uzun-biğ, belində şaşqa və tapança, əlində də çubuq bir adam durub-dir. Buna “qaradavoy İvan” deyirdilər. Özü də ki, Niqolayın vaxtında olardı.

Sonralar da küçəyə çıxanda görərdin ki, qaradavoy İvanın yerində indi də “qrajdanin Matvey” durubdur. Buna da “millioner” dedilər. Özü də Kerenskinin vaxtında idi.

Bir az sonra genə küçədə gördük ki, “qrajdanin Matveyin” yerində “tovariş Stepan” durubdur. Buna da “Krasni qvardiya” ad qoyublar. Özü də bolşeviklərin zamanında idi.

İndi də çıxrsan görürsən ki, “tovariş Stepanın” yerində “yasavul Məmmədəcəfər”lə ingilis səlđatı bərabər durublar. Bu da indiki zamanədəkdir. Gələcəkdə genə nə görəcəyik, onu da Allah bilir.

Məşədi Mahmud gördü ki, yasavul İmamqulu ingilis səlđatı ilə şirin söhbət edirler. “Vaxsey, ədə bu İmamqulu ingilis dili də bilir-miş!” Məşədi Mahmud təəccübənə bunlara yavuuq gəlib gördü ki, xeyr, bunların söhbəti çox şirindir, başladı qulaq asmağa:

İngilis səlđatı:
- The... eve...!
İmamqulu (barmağı ilə göstərərək):
- Qinta avlis pərsiyanski rabatay... iznayey!
- Pərsiyan... Pərsiyan...

İmamqulu (Məşədi Mahmuda gücənərək):
- Ədə, ingilis dili bilmirsən? Gör bu səlđat nə deyir? - Genə sal-

data: - Mənim... yasavul azərbaycanski... iznayey, izdraski pajuluska - deyib səlđata əl verib, tez cibindən “Ekstra” papirosu çıxarıb ingilis yoldaşına təklif etdi.

Məşədi Mahmud dedi:
- Balam, belə ki olmaz. Sən onun dilini bilmirsən, o da sənin. Bari heç olmasa bir dənə dilmanc tapın ki, sizə dilmanclıq eyləyib başa salsın.

Buna cavab gendə duran Kərbəlayi İbrahim dedi:
- Balam, onda gərək şəhərdəki cəmi “postlarda” bunlardan savayı bir dilmanc da qoyulsun ki, bunlar biri-birini başa düşsünlər! Bəxdim gördüm Kərbəlayi İbrahim insafən düz danışdı.

Dünən səhər evdə yatmışdım, sübh təzdən gördüm ki, qapımız bərk döyülür. Tez durub gedib qapını açdım. Gördüm bizim qomsu Baba Hacıdır. Dedim:

- Xeyr ola, nə var bu təzdən?
- Axı, ay filankəs, bir dara düşmüşəm, gərək nə təhər olsa mənə kömək edəsən!
- Nə olubdur, balam?
- O olubdur ki, belə mənim kantorum üçün bir ərizə yazan lazım olubdur. Təvəqqe edirəm müzayiqə etməyəsən [köməyini əsərgəməyəsən]. Bax, bu da qabaqca min beş yüz manat pul, əl. Lap iki min də desən vərəcəyəm, hətta üç min də, çünki işim bərk yerdədir. Müştərilər kəsibdir qapımı, ancaq birca yazan yoxdur. Təvəqqe edirəm ələ bu saatda gələsən.

- Balam, nə ərizə, nə dildə? Bəlkə heç mənim yazmağa qəbiliyyətim yoxdur?
- Yox, bilirəm ki, sənədən savayı bunu heç kəs bacarmaz. Çünki sən oxumuş bir adamsan. Təvəqqe...

- Axı bir də görüm kimə və nə dildə yazılacaqdır?
- Heç, ingilis dilində... Birca təvəqqe edirəm gələsən. Çay içməyibsənsə çay da alaram sənin üçün. Birca tez ol...

Mən fikirləşib gördüm ki, hargah buna desəm ki, balam, doğrudur mən bir az oxumuşam, ancaq təkcə türkcə, farsca və rusca yazı bilərəm, ingilis dilini mən bilmirəm, onda o deyəcəkdir yalan deyirsən, oxumuş adam gərək hər bir dili bilsin. Qəzəz, dedim:

- Bilirsən nə var, qonşu? Sözüün düzü, heç ərizədən-filandən başım çıxmaz, yaxşıdır budur ki, sən get filan küçədəki ərizə yazan zərgəri gör. Orada bir mətbəxə var, bir oraya göz yetir. Sonra sənədən əşığa küçədə “dəndənsəzi” [dişqayırını] gör, əttar [təriyyəti və ədviyyəti satan] Məşədi Qasımı gör, sonra da baqqal Kəblə Rüstəmi gör və saatsaz Heydəralını gör ki, bəlkə bunlar indi də ingilis dilinə sənin üçün ərizə yazalar.

Hərifin beyninə batıb, xudafiz eyləyib getdi. Mən də gedib təzədən soyunub yatdım.

Bir naxoş

BAKI XƏBƏRLƏRİ

- İngiltərə Bəhriyyə ərkani [Donanma qərargahı] ticarət donanmasının bütün xidmətçilərinə elan etmişdir ki, təşrinisəninin [noyabrın] 25-indəək silahlarını “Prezident Kruqer” vaporusuna təslim etsinlər.

- Ərzaq Nəzarəti vəkili Balaxanı-Sabuncu polismeysterinə müraciətən rica etmişdir ki, Tağıyev fabrikasından bəzzaziyyə mali [parça, arşın mali] istəyən kənd cəmiyyətlərinə xəbər versin ki, mal almaq üçün xüsusi cəmiyyətlər təşkil edərək vəkillər intixabı ilə [seçməklə] nə qədər mala ehtiyacları olduqlarını siyahı üzrə Ərzaq Nəzarətinə pişnihad [təqdim] etsinlər.

- Bir neçə İran tacirlərinin vəkilli, Bələdiyyə İdarəsinə bu məz-munda bir ərz-hal təqdim etmişdir: Fövqəzəkir [yuxarıda adı keçən] tacirlərin eylülün [sentyabrın] əvəlinə [əvvəllərində] Bakı gömrükxanasında 12360 put 37 girvənkə çayları var idi. Gömrükxana bolşeviklərin yağmasına dığər olduqdan sonra cümlətanı 684 put çay qalmışdı. Türklər şəhərə daxil olduqdan sonra həman çaydan 179 cə'bə [qutu] öz ehtiyacları üçün göndərmiş-dilər. Bundan sonra gömrükxanada 147 put çay qalmış. Bu da ki, şəhər tərəfindən hacz [müsadirə] edilir. İşbu həczin əleyhinə etir-raz edilir, çünki Azərbaycan Cümhuriyyəti Ərzaq şöbəsinə xüsusi əşxasın [şəxslərin] malını hacz etməyə ixtiyar verməmişdir.

- İkinci realni məktəbi İngiltərə əsgəri hissələri ilə tutulduğu münasibətilə dərslər düşənbə [bazar ertəsi] günü noyabr ayının 25-indən müvəqqəten ikinci növbə ilə saat 2-dən başlayaraq ikinci Ünəs [qızıl] gimnaziyasında davam edəcəkdir. Qubənski və Tatarski küçələrin küncündə, erməni kilsəsi ilə rubəru [üzbəüz]. Dərslər Şamaxı yolunda məxsusi binaya köçənədək burada davam edəcəkdir.

- Dünən Bələdiyyə qulluqçuları, Bələdiyyə mülkündəki soyuq-dan dolayı işləməmişlərdir. Bələdiyyə İdarəsi məzot gətirə bilmədiyindən buxar sobalarını yandırmayıb.

- Bələdiyyə İdarəsinin 29 nəfər rus qulluqçularının imzası ilə Bələdiyyə İdarəsinə bir ərizə təqdim edilmişdir. Ərizədə tələb edilir ki, cümə günü bayram etməyi dəyişib bazar günü bayram edilsin.

Vaporun vürudu [gəlişi]

Təşrinisəninin [noyabrın] 21-ində Ənzəlindən “Arxangelsk” nam [adlı] vapor varid olmuşdur [gəlməmişdir]. Vapor xüşkəbar [quru meyvə] gətirmişdir.

- Təşrinisəninin 22-sində, cümə günü saat 1 radələrində Ənzəlindən “Orıyl” nam sərnişin vaporu varid olmuşdur [gəlməmişdir]. “Orıyl” Bakıya gəldikdən sonra Ənzəliyə qayıdaraq 560 nəfər sərnişin gətirmişdir. “Orıyl” şənbə günü, təşrinisəninin 25-ində Ənzəliyə gedəcəkdir.

Çörək qəhətliyi

Bələdiyyə İdarəsinin Ərzaq şöbəsi üzvü müxbirimizlə etdiyi müsahibəsində işbu məlumatı vermişdir:

Şəhərdəki çörək qəhətliyi fəqət [ancaq, yalnız] ətrafdan taxıl gətirilmədiyindən nəşət etmişdir [əmələ gəlmişdir]. Bir həftə yarımdır ki, Azərbaycan dəmiryolları yağışdan xarab olduğu üçün işləməyir. Bu vaxtdək də bir girvənkə şəhərə buğda gəlməmişdir. Çörək qəhətliyini bərtərəf etmək [aradan qaldırmaq] qəsd ilə Ərzaq şöbəsi 10000 put arpa unu vermişdir ki, böyük çörəkçi dükənlərində bişirilib əhəliyə verilsin. İşbu çörək, Ərzaq şöbəsi nəzarəti altında bişirilib əhəliyə iki rublədən satılacaqdır. Böyləliklə 3-4 gün şəhərə çörək kifayət edəcək, o vaxtdək də dəmiryolları fəaliyyətə başlar da yollardakı taxıl şəhərə varid olar [gəlib çatar].

Əlavə, Ərzaq şöbəsinin məlumatına görə, bütün dəyirmanlar-da, başda Ağabala Quliyevin dəyirmanı olmaq üzrə, taxıl mövcud-ur. Dünən Ərzaq şöbəsi bunlara təklif etmişdir ki, ya əhəliyə və yaxud Ərzaq şöbəsinə un versinlər. Bunlar imtina edərlərsə, hökumət qüvvəsi ilə taxıl hacz [müsadirə] ediləcəkdir.

Ərzaq şöbəsi Kuban nahiyəsində taxıl alır, fəqət vəsaiti-nəqliyyə [nəqliyyat vəsaiti] yoxluğundan naşi [ötrü] mal ilə mübadilə etmək məcburiyyətində qalmışdır. Əvəz ediləcək cövhəri də hal-hazırda Ərzaq şöbəsi ümumi əsas üzrə növbə ilə alır. Bundan dolayı Ərzaq şöbəsi işbu günlərdə Müttəfiqlərə müraciət edərək, Lənkəran qəzasında taxıl almağa müavinətdə bulunmağı [kömək göstərməyi] rica etmişdir ki, Müttəfiqlər ərkani-hərbi [hərbi qərargahı] xüsusi vəsiqələr verməlidir ki, orada taxıl almaq mümkün olsun.

İngiltərə komandanlığı işbu təklifi qəbul edərək dünən xəbər vermişdir ki, şəhərin Lənkəran qəzasından taxıl alması əleyhinə deyildir.

Türklərdən qalan çörəyi də Bələdiyyə İdarəsi götürəcəkdir. Böyləliklə şəhərdəki çörək qəhətliyi müvəqqəti bir şeydir. Vaxtilə bərtərəf ediləcəkdir [aradan qaldırılacaqdır].

Müsləman ictimaiyyəni-inqilabiyyunların [sosialist inqil-abçılarının] ıclası

Cümə günü təşrinisəninin [noyabrın] 29-unda, axşam saat 6-da, “Türk Ocağı”nda müsləman ictimaiyyəni-inqilabiyyunlarınin müşavirəsi təyin edilmişdir. Məsələkdəşlərdən rica olunur ki, vaxti-müəyyənədə [təyin olunmuş vaxtda] təşrif gətirsinlər. Fırqəyə hüs-n-təvəccöh [rəğbət] göstərənlərin də təşrifli mətəmənnədir [arzu edilir]. Müzakirə ediləcək məsail [məsələlər]:

- 1) Əhvəli-hazirə [müvcud vəziyyət];
- 2) Təşkilat vəziyyəti və iclasda nəşət edəcək [meydana çıxacaq] məsail.

Dəmiryol hərəkətinin təcdisi

Dünən Tiflislə dəmiryol hərəkəti təcdis [bərpa] edilmişdir. Saat 8-də Bakıdan Tiflisə 3 nömrəli tren rəvanə olmuşdur [yola düşmüşdür]. Dəmiryolları Türk qoşunları tərəfindən düzəlməmişdir.

Firəng qoşunlarının vürudu [gəlişi]

Bakıda məlumat alınmışdır ki, Tiflisə firəng qoşunları daxil olmuşdur. Əlavə, Gürcüstanın başqa yerlərində bir firqə [diviziya] firəng piyada qoşunları yerləşdirilmişdir.

Könüllü orduda

Bakıda alınmış məlumata görə, general Denikinin ərkani-hərbinə [hərbi qərargahına] Müttəfiqlər hərbi müəxxəsəsiyi [nüməyəndəliyi] gəlmişdir.

Ümumrusiya Hökuməti nəzdində Könüllü ordu nüməyəndəliy-inə miralay [polkovnik] Lebedev təyin edilmişdir.

MÜTƏFƏRRİCƏ [MÜXTƏLİF XƏBƏRLƏR]

Londradan Misirə təyyarə səyahəti

İngilis təyyarə zabitarlarından iki kişi [nəfər] ləfəqatlarında [yanlarında] makinistləri bulunduğu halda, Londradan uçaraq və 2000 mil masafə qət edərək Misirə vasil olmuşlardır [çatmışlardır]. Bunlar əsnayi-rahda [uçuş müddətində] petrol almaq üçün yalnız iki dəfə yerə enmişlərdir.

BAKI ŞƏHƏR İDARƏSİ ƏRZAQ ŞÖBƏSİ

Tərəfindən aşağıdakı çörəkçi dükənlərinə arpa unu buraxılıb, camaata girvənkəsi 2 manatdan çörək satılacaqdır.

Bəli qorodda:

Müstəhlik cəmiyyəti – “KÇNİTO”

Müstəhlik cəmiyyəti – “Şibəyev”

Çorui qorodda:

Müstəhlik cəmiyyəti – “Nobel”

Baylovda:

Baylov şösesində 84 – Kiriyaqidinin dükanı

Baylov şösesində 84 – Hüseyn Fərac oğlu

Şəhərdə:

Şamaxinski 15 – “Qreysiya”

Şamaxinski 26 – Seremetyev

Krasni krest caddəsində 18 – Popondopullo

Merkuryevski caddədə 19 – İvanov

Krasnovodski caddədə 39 – Eftivulis

Nijni Priyut caddəsi Krasnovodski küncündə 144/53 - Komışidi

Çadrovı və Tatarski caddələrin küncündə – Xristopulo

Vodovozni caddədə 10/12 – Eliftiriadi

Balaxanski 84 – İqropullo

6-ıncı Zavağzal Poroxovoy caddənin küncündə 12/22 – Kirakosyans

Stanislavski caddə 66 – Xaçaturyans

Stanislavski caddə 97/99 – Ovanesyans

Şaxski caddə 35 – Məşhədi Abdulla Abutalıb oğlu

Bolşoy Morskoy Balaxanski caddənin küncündə 80/45 – Faqurin

Bolşoy Çəmbərkənd caddəsi 83 – İbad Abdulla oğlu

4-üncü Qanlıtəpə Tatyanski caddə küncündə – Avakov

Aleksandro-Nevski sırada – İsmayilov

Sabuncuda:

DMitriadi (Kazak çörəkçi dükanı) – Cavadovun 92 nömrəli evi

Zabratda:

Volçkinski caddədə Kərimovun 43 nömrəli evində

Məhəmmədşural Ağarza oğlunun dükanı

Aşağıdakı dükənlər çörəyi yarısı arpa və yarısı buğda unundan pişirən 3 manat 60 qəpikdən satacaqlar:

Kolyubakinski caddə 29 – Lipiridi

Çəlyayev Aleksandro-Nevski sıra – Lipiridi

Krasnovodski və Kamenitsi caddənin küncündə Pivovarovun dükanı

Bakı Şəhər İdarəsi Ərzaq şöbəsi

6/1

ƏRAZİ VƏ DÖVLƏT ƏMLAKI NƏZARƏTİNDƏN

Bununla ümumə elan olunur ki, Ərazi və Dövlət Əmlakı nəzirinin qərarədinə binasən [görə], Azərbaycan Cümhuriyyəti təhti-idarəsində [idarəsi altında] olan Bakı quberniyası, Cavad uyezdi, Muğan səhrasının yerləri işbu il müddətində, yəni 1919 kanunu-əvvəlin [dekabrın] 31-inə kimi **müzayidəsiz [hərracsız]**

(torqsuz) olaraq əkin əkmək üçün ancaq kənd cəmiyyətlərinə, onların üzvlərinə və kəndlilər zəhmətkeş şirkətlərinə [kəndlilərin qurduqları əmək birliklərinə] icarəyə veriləcəkdir.

Bu yerlər işbu elandan 15 gün müddətinə kimi, yəni 5 kanunu-əvvəl tarixindəək Cavad uyezdi Petropavlovka (Qalaqayın) kəndində Muğan səhrası mühəndis[i] P.N.Kli-menkonun təhti-sədarətində [başçılığı altında] xüsusi heyət tərəfindən icarəyə veriləcəkdir.

Müəyyən vaxtdan sonra yerlər müzayidəsiz icarəyə ver-ilməyəcəkdir. Muğan səhrası yerlərini icarəyə götürmək arzu-sunda olan kənd cəmiyyətləri, üzvləri və zəhmətkeş kəndlilər şirkətləri kanuni-əvvəl[in] 5-indən gec olmamaq şərti ilə bu barədə Petropavlovka (Qalaqayın) kəndindəki xüsusi heyət sədri mühəndis Klimenko canablarına ərizə pişnihad [təqdim] edib arzu etdiyi yerin məhəllini [yerini] və miqdarını göstərməlidir.

Yerlər 50 desyatinə və yuxarı miqdarda ələhiddə qitələrlə [ayrı-ayrı hissələrlə] halında icarəyə verilir. Bunların məhəlli [və] hüdudu [yeri və sərhədi] xüsusi planda nişanlanmışdır. Həmin planı Petropavlovka (Qalaqayın) kəndində xüsusi heyət sədrinə gər-mək mümkündür.

Qitələri hissə ilə də icarəyə verməyə xüsusi heyət nazir tərəfindən müvəkkildir.

İcarə haqqı üç növlə veriləcəkdir:

1. Pul ilə – hər desyatına 11 manat olmaq şərti ilə;
2. Mal ilə – əkiləcək yerin məhsulundan əkin növünün hər desyatın[in]dan bu qarar ilə:
- 1) Buğda və yaxud noxud əkilərsə 5 put
- 2) Arpa və qarğıdalı əkilərsə 2/7 put
- 3) Pambıq əkilərsə birinci məhsuldan 3 put
- 4) Darı əkilərsə 10 put
- 5) Küncüd əkilərsə 3 put

Hərgah kartof və başqa əkilərsə, əvəzinə yuxarıda yazılan məhsulat verməlidir.

3. Su pulu – hər desyatına 25 rubla.

Yer və su üçün veriləcək pul 2 qist [hissə, pay] ilə verilir: yarısı yer aldığıda və o biri yarısı da 1 iyul 1919-da.

İcarə haqqı veriləcək mal, məhsulat ələ gəldikdən sonra verilir. Pambıq və küncüd üçün 1 təşrinisəvval [oktyabr] 1919 və qeyriləri üçün 1 iyul 1919 tarixdən gec olmamaq şərti ilə icarə haqqı xəz-inəyə və yaxud xüsusi sborçişka [pul yığınca] verib, hərəkət tərfind-ən verilmiş qəbzələr alınır.

İcarə haqqı olaraq verilən mallar isə icarədarlar tərəfindən Qaradonlu, Mürsəli, Saatlı, Qalaqayın [kəndlərində] və Salyan şəhərində vəqə dövlət ərzaq anbarlarına təhvil verilir. İcarədarlara su növbətlə buraxılıb, vaxtdan, miqdardan və məhsul növündən asılı olacaqdır. Muğan səhrasındaki yerləri icarəyə götürmüş kənd cəmi

SUMQAYIT TƏXRİBATI

- erməni millətçilərinin çirkin əməli

Erməni terrorunun Sumqayıt məkri

1988-ci ilin fevralın sonlarında Sumqayıt şəhərində baş verən hadisələr ermənilərin və erməni havadarlarının Azərbaycan xalqı ilə bağlı beynəlxalq ictimaiyyətdə mənfi imic yaratmaq məqsədi güdən qanlı cinayətlərdən biri kimi tarixə düşüb. Hadisəni törətməkdə başlıca məqsəd erməni şovinistlərinin azərbaycanlıları başkəsən, quldur və qaniçən millət kimi dünya ictimaiyyətinə təqdim etməsi idi.

Planlaşdırılmış şəkildə törədilən cinayət

1988-ci il fevralın 27-28-də ermənilərin törətdiyi hadisələr zamanı Sumqayıt müxtəlif millətlərdən olan 32 nəfər, o cümlədən 26 erməni həlak olub, 400-dən çox insan bədən xəsarəti alıb, 200-dən çox mənzil talan edilib, 50-dən artıq mədəni-məişət obyektinə dağıdılıb.

Separatçı, millətçi və terrorçu erməni və ermənipərəst qüvvələr tərəfindən Sumqayıtda törədilən iğtişaşları araşdırmaq üçün SSRİ Baş Prokurorluğu tərəfindən xüsusi cinayət işi açılıb, 444 adam məhkəmə qarşısında cavab verib, onlardan 400 nəfəri 10-15 sutka təcridxanalarda saxlanılıb, bir neçəsi uzunmüddətli həbs cəzasına, bir nəfər - Əhməd Əhmədov ölüm cəzasına məhkum olub və bu hökm təkəsif yerinə yetirilib.

Bu hadisə barədə Sovet İttifaqının və xarici ölkələrin mətbuatında dərc olunmuş, dünyanın kütləvi informasiya vasitələrində, radiolarda, televiziya kanallarında səslənmiş materialların əksəriyyəti erməni mövqei olmuş, birtərəfli, qərəzli xarakter daşmışdır. İnformasiya müharibəsində erməni tərəf ölçü-yəgəlməz dərəcədə fəallıq göstərmiş, azərbaycanlılar haqqında böhtan xarakterli yalanlar yaymağa müvəffəq olmuşdur.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıdışından sonra bir sıra məsələlərlə yanaşı, Sumqayıt hadisələrinə də aydınlıq gətirilib və onun baş vermə səbəbləri araşdırılıb. Məhz bundan sonra ermənilərin əsl siması üzə çıxdı. Məlum oldu ki, Sumqayıt hadisələri ermənilər və xüsusi xidmət orqanları tərəfindən əvvəlcədən planlaşdırılmış sənari əsasında həyata keçirilib. Ermənilər, əslində, bununla gələcəkdə həyata keçirəcəkləri digər faciələri ört-basdır etmək niyyəti güdüblər.

Sumqayıt hadisələrinin baş vermə səbəbləri araşdırılarkən ortaya belə bir sual çıxır: ermənilər öz təxribatlarını həyata keçirmək üçün niyə məhz bu yolu seçdilər? Cavab məlumdur: ölkəmiz əleyhinə ideoloji mübarizə aparmaq, habelə soydaşlarımızın indiki Ermənistandan zorla qovulmalarını səbəblərini ört-basdır etmək. Onlar belə bir sse-

narini beynəlxalq aləmdə Azərbaycan haqqında mənfi rəy formalaşdırmaq məqsədilə reallaşdırıblar. Xəyanətkar qonşularımız dünyaya əvvəlcədən guya azərbaycanlıların Sumqayıtda yaşayan ermənilərə qarşı zorakılıq etdiklərini, təzyiqlər göstərdiklərini planlaşdırılmış formada təqdim etməyə can atıblar. Halbuki, əslində, insanları qətlə yetirənlər elə ermənilərin özləri idi.

Respublikamız həmin dövrdə güclü informasiya blokadasına alınmışdı. Dünyaya birbaşa çıxışımız olmadığından əsl həqiqətləri beynəlxalq aləmə çatdırma bilmirdik, xarici aləmdən təcrid olunmuşduq. Belə bir şəraitdə Azərbaycanın digər bölgələrində baş verən iğtişaşlar da "Krunk" təşkilatının gizli dəstəyi ilə hazırlanmış məxfi əməliyyatların tərkib hissəsi idi. Sov.İKP MK-nın birinci katibi M.Qorbaçovun, akademik Aqanbeyyanın, digər yüksək vəzifəli ermənilərin, habelə SSRİ Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi əməkdaşlarının da bu işdə xüsusi rolu vardı.

Ermənistan rəhbərliyi, ideoloqları Sumqayıt hadisələrindən bir kart kimi istifadə edərək azərbaycanlıları vəhşi, quldur, qaniçən bir millət kimi dünya ictimaiyyətinə təqdim etmək üçün təbliğat mexanizmini işə saldılar. Onlar "Azərbaycanda ermənilər qırılır, qətlə yetirilir, başları kəsilir, yandırılır" və sairə bu kimi cəfəng uydurmalar yayırdılar.

Hadisələrdə əsas təşkilatçılardan və icraçılardan biri Eduard Qriqoryan idi. O, iki dəfə məhkum olmuşdu və heç yerdə işləmədi. "Krunk"un fəal üzvü idi. İstintaq qrupunun materiallarından aydın olur ki, 1988-ci il fevralın ortalarında onun yaşadığı mənzilə Yerevandan bir qrup emissar gəlibmiş. Qriqoryan təlimatlandırılmış, ona pul, narkotik vasitələr verilmişdi. "Paşa" ləqəbli Edik ertəsi gün ətrafına bir neçə azyaşlı yeniyetmə və gəncləri toplayıb, yaxın günlərdə bəzi əməliyyatlarda iştirak edərlərsə, çoxlu pul verəcəyini bildirərək onları şirnikləndirmişdi. Beləliklə, o, 1988-ci il fevral ayının 27-29-da Sumqayıtda iğtişaşlara rəhbərlik etmişdi. Onun barəsində ən dəqiq proqnoz SSRİ Baş Prokurorluğunun mühüm işlər üzrə müstəntiqi o vaxtlar istintaq qrupunun rəhbəri Qalkin verib: "Eduard Qriqoryan

tüfeyli həyat sürən bir candır. Dəfələrlə həbs olunsada, nəticə çıxarmayıb. O, Sumqayıtın azyaşlı uşaqlarını başına toplayıb beynlərini dumanlandırmış, iğtişaşlara rəhbərlik etmişdir. Sumqayıtda baş verən hadisələrdə onun cinayət əməlləri nəticəsində 5 erməni qətlə yetirilmiş, 8 qadın zorlanmışdır..."

Martın 1-dən keçmiş SSRİ Prokurorluğunun istintaq qrupu hadisələri araşdırmaq üçün fəaliyyətə başlamışdı. Keçmiş SSRİ DTK-nin və SSRİ Hərbi Prokurorluğunun xüsusi qrupları da Sumqayıtda olmuşdular.

18 oktyabr-18 noyabr 1988-ci il tarixdə Moskvada keçmiş SSRİ Ali Məhkəməsi Ə.Əhmədovun, İ.Cəfərovun, T.İsmayilovun cinayət işləri barəsində məhkəmə prosesində iştirak etmişlərə qarşı itihamların əsaslılığı sübut olunmuşdu. Ona görə də həmin iş bitüvlükdə yenidən istintaqa qaytarılmalı idi. Buna baxmayaraq, yalnız İ.Cəfərovun və T.İsmayilovun cinayət işinin materialları yenidən istintaqa verilibmiş. Ə.Əhmədova isə heç bir tutarlı dəlil-sübut tapmadan hadisələrin təşkilatçısı damğası vurularaq güllələnməyə məhkum edilib və hökm oxunduqdan 17 ay sonra Moskva şəhərində icra olunmuşdu. Haqsız yərə həbs olunmuş Elçin Gəncəliyev

ona verilən işgəncələrə dözməyə-rək həbsxanada intihar etmişdi.

Ermənilərin Sumqayıt hadisələri zamanı bir nəfər də olsun azərbaycanlının öldürülməməsi ilə bağlı iddialarına baxmayaraq, cinayət işləri öyrənilərkən müəyyən olunmuşdur ki, şəhərə qoşun yeridilərkən 5 azərbaycanlının öldürülməsinə dair Bakı Qarnizonu Hərbi Prokurorluğunda başlanan istintaq işinə əsaslı olaraq xitam verilibmişdir. Həmin cinayət işi üzrə aparılan əlavə istintaq zamanı sübut olunmuşdur ki, Bakıdakı 1 nömrəli Avtobus Parkının sürücüsü, milliyətçə erməni olan Valeri Markaryan içərisində hərbiçilər olan avtobusu Sumqayıtda dinc əhalinin üstünə sürmüş və nəticədə 4 azərbaycanlı həlak olmuşdur.

Sumqayıt hadisələrindən sonra erməni tərəfi dərhal anti-Azərbaycan informasiya kampaniyasına başlamışdı. Onlar hadisələrdən mümkün qədər çox bəhrələnmək, dünya ictimaiyyətinin nəzərində azərbaycanlıların zalım, qəddar, qaniçən obrazını yaratmaq və guya bu səbəbdən də onlarla birgə yaşamağın mümkün olmaması haqqında fikir formalaşdırmaq üçün vaxt və vəsait əsirgəmirədilər.

M.Qorbaçov hadisələrə siyasi qiymət verilməsinin qarşısını aldı

Sumqayıt hadisələrini araşdıraraq siyasi analitiklər, bu mövzuda yazan jurnalistlər, eləcə də hadisələrin mahiyyəti ilə maraqlanan insanların çoxu hələ o vaxtlar yaxşı dərk edirdilər ki, iğtişaşların törədilməsində sovet rəhbərliyinin maraqlı olduğu göz qabağında idi. Bu şəhərdə güc strukturlarının kifayət qədər hərbi və silahlı qüvvələri olduğu halda hadisələrin qarşısının alınması üçün lazımı tədbirlər görülməmiş, bununla bağlı hətta SSRİ DTK-nin sabiq sədr müavini Filip Denisoviç Bobkov Sumqayıtda olarkən ona müraciət etdikdə bildirmişdir ki, hadisələrin qarşısını almaq barədə əmr verməyə yalnız SSRİ rəhbərliyinin səlahiyyəti var. SSRİ Baş Prokurorluğunun istintaq qrupu isə cinayətin təşkilatçılarının müəyyən qisminə azərbaycanlıları məsuliyyətə cəlb etməyə çalışmış, beləliklə, əməliyyat tapşırıqları

Zaman hər şeyi yerbəyer edərək kimin haqlı, kimin haqsız olduğunu sübuta yetirdi

Fevralın 27-də Sumqayıt şəhər prokuroru İsmət Qayıbov baş vermiş iğtişaşlarla bağlı cinayət işi başlatsa da, dörd gün sonra Moskvadan göndərilmiş SSRİ Baş Prokurorluğunun istintaq qrupu bu işi öz icraatına götürərək Sumqayıtın və ümumiyyətlə, Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarını istintaq-əməliyyat tədbirlərindən kənarlaşdırdı. Belə bir şəraitdə ermənilərin əvvəlcədən, qeyd-şərtsiz zərərcəkmiş tərəf kimi tanınması asanlaşdı, tutulan ermənilərin hamısı "səhvən yaxalanmışlar" kimi azadlığa buraxıldı.

Hərbiçilər tərəfindən tutulmuş E.Qriqoryanın ifşa edilməsi isə istintaqın yox, zərərcəkmiş Mejlumyan bacılarının onu özlərinə qarşı zorakılıq etmələrdən biri kimi tanınması nəticəsində mümkün oldu. Qriqoryan uzun müddətə azadlıqdan məhrum edilsə də, sonradan cəzasının qalan hissəsini çəkmək üçün onun Ermənistana göndərilməsi də çox şeydən xəbər verir.

Moskvadan gələn müstəntiqlər Sumqayıtda özlərini həyasızcasına aparır, dindirmələr zamanı azərbaycanlılarla çox sort rəftar edirdilər. SSRİ DTK-nin baş müstəntiqi polkovnik Zubtsev Sumqayıt milisinin əməkdaşlarını sorğu-suala tutarkən aydın məqsəd güdüldü ki, sovet rəhbərliyini qanlı təxribat təşkil edənlər yox, yerli partiya və sovet orqanlarını, yürüşçülər arasında Azərbaycan dilində sərbəst danışan saqqalı erməni emissarları görünürdü. Erməni separatçıları məqsədlərinə çatmaq üçün hər cür hiyləyə əl atır, dərindən-qabıqdan çıxırdılar. Moskva isə hadisələri sükkulla izləyir, əslində, daha riyakar və dəhşətli planların konturları cızılırdı.

1988-ci ilin fevral hadisələrindən sonra M.Qorbaçov yüksək dairələrdə SSRİ faciəsinə siyasi qiymət verilməsinin qarşısını aldı. Çünki o vaxtlar Sumqayıt hadisələrinə siyasi qiymət verilsəydi, həmin əməliyyatın yüksək dairələrdən idarə olunması faktı ortaya çıxardı. SSRİ-nin milli münafiçilər zəminində dağıdılması sənarisinin əsl müəllifləri itiham olunardı, Sumqayıtda törədilmiş iğtişaşların Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlılığı üzə çıxardı. Bir də ermənilərin dünyaya bəlli olan iç üzünü açıqladı. Hələ bir vaxtlar ermənilərin vəhşiliyindən dəhşətə gələn fransız jurnalisti Jan-İv yazırdı: "Mən müharibədə çox şeylər gördüm, alman əsgərlərinin qəddarlığını eşitmişəm. Amma ermənilər onları ötür keçiblər. Onlar 5-6 yaşlı uşaqları, dinc əhalini vəhşicəsinə öldürürlər". Əslində, dünya ictimaiyyəti erməniləri belə tanıyır: zalım, qəddar, qaniçən, bir sözlə, ümumbəşəri bəla kimi...

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

Ötən həftə aşkarlanan partlamamış hərbi sursatların sayı açıqlanıb

Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyi (ANAMA) işğaldan azad edilmiş ərazilərdə icra edilən minatəmizləmə əməliyyatları barədə həftəlik məlumatı açıqlayıb.

ANAMA-dan AZƏRTAC-a bildirilib ki, fevralın 20-dən 25-dək Törtər, Ağdam, Laçın, Xocavənd, Şuşa, Füzuli, Qubadlı, Cəbrayıl və Zəngilan rayonlarının ərazilərində aparılmış minatəmizləmə əməliyyatları zamanı tank əleyhinə 14 mina və 443 partlamamış hərbi sursat aşkarlanaraq zərərsizləşdirilib.

Ötən həftə ərzində 384 hektar ərazi mina və partlamamış hərbi sursatdan təmizlənib.

Azad edilmiş ərazilərdə xidmət edən hərbi qulluqçularla görüşlər keçirilib

Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun tapşırığına əsasən, Şəxsi Heyət Baş İdarəsinin İdeoloji İş və Mənbəvi-Psixoloji Təminat İdarəsinin bir qrup zabiti işğaldan azad edilmiş ərazilərdə dislokasiya olunan bölmələrdə xidmət edən hərbi qulluqçularla görüşüb.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, görüşlərdə şəxsi heyətin mənbəvi-psixoloji vəziyyəti, xidməti-məişət şəraiti öyrənilib, şəxsi həyət maraqlarından suallar cavablandırılıb, onlarla maraqlandırici söhbətlər aparılıb və hərbi birliklə bağlı lazımı tövsiyələr verilib.

Böyük ruh yüksəkliyi ilə xidmətini davam etdirən hərbi qulluqçular ölkə rəhbərliyinin diqqət və

qayğısını daima hiss etdiklərini, göstərilən etimadın nümunəvi xidmətləri ilə doğrultmağa çalışdıklarını bildiriblər.

Sonda xidmətdə fərqlənən bir qrup hərbi qulluqçuya müdafiə naziri adından qiymətli hədiyyələr təqdim edilib.

Zirehli texnika heyətlərinin döyüş vərdisləri təkmilləşdirilir

Bu ilin döyüş hazırlığı planına müvafiq olaraq Azərbaycan Ordusunda hərbi qulluqçuların fərdi bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi, eləcə də bölmələrin döyüş qabiliyyətinin daha da artırılması məqsədilə təlim və məşğələlər davam etdirilir.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, plana əsasən piyadaların döyüş məşqlərini ekipajları ilə sürücülük və atəş hazırlığı üzrə praktiki çalışmalar yerinə yetirilib.

Çalışmalarda əsas diqqət sürücü-mexaniklərin döyüş texnikasını idarəetmə qabiliyyətlərinin, eləcə də təsləyici operatorların zirehli texnikadan hərəkdə və dayanaraq atəşə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsinə yönəldilib.

Zirehli texnika ekipajları qarşıya qoyulan bütün tapşırıqları uğurla icra ediblər.

